

NICU POPESCU ȘI LEONID LITRA

# TRANSNISTRIA: O REINTEGRARE TREPTATA



## Policy Brief

Institutul pentru  
Dezvoltare și Inițiative  
Sociale (IDIS) „Viitorul”

2012







[www.viitorul.org](http://www.viitorul.org)



## POLICY BRIEF

# TRANSNISTRIA: O REINTEGRARE TREPTATA

*Nicu Popescu și Leonid Litra*



Această publicație a fost elaborată de IDIS „Viitorul” și ECFR cu sprijinul financiar al Fundației Soros – Moldova. Opiniile exprimate în această publicație reflectă poziția autorilor/autorului și nu reprezintă în mod neapărat punctul de vedere al instituției finanțatoare.



Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. Mai multe informații despre IDIS „Viitorul” puteți găsi la: [www.viitorul.org](http://www.viitorul.org).

## DESPRE AUTORI

**Nicu Popescu** este cercetător principal și șef al programului “Wider Europe” în cadrul Consiliului European pentru Relații Externe (ECFR). Anterior, el a fost cercetător la Centrul pentru Politici și Studii Europene din Bruxelles, cercetător invitat la Institutul UE pentru Studii în Securitate din Paris și consilier principal pe politică externă al primului ministru al Republicii Moldova. Nicu a obținut doctoratul în relații internaționale la Universitatea Central Europeană din Budapesta (Ungaria) și este autorul *Politica Externă a UE și spațiul post-Sovietic: O Intervenție Camuflată* (Routledge, 2011). Publicațiile lui pentru ECFR includ *Interacționând cu Rusia post-BRIC* (împreună cu Ben Judah și Jana Kobzova, 2011), *Limitele extinderii ușoare: Puterea Rusiei și a Europei în vecinătatea problematică* (împreună cu Andrew Wilson, 2009) și *Auditul Relațiilor UE-Rusia* (împreună cu Mark Leonard, 2007).

**Leonid Litra** este director adjunct la Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale Viitorul din Chișinău (Moldova) și cercetător invitat la Institutul de Politici Mondiale din Kiev (Ucraina). În 2011 el a fost parte a echipei de experți care au efectuat Evaluarea Strategică a Conflictului Transnistrean pentru Delegația Uniunii Europene. La fel, a fost co-autor la câteva publicații, care includ și *Transnistria după 20 de ani* (2011) și *De ce federalizarea nu este valabilă pentru Republica Moldova?* (2012). De asemenea, el a condus echipa de experți ai Moldovei în pregătirea *Indicelui de Integrare Europeană a Statelor din Parteneriatul Estic* (2011, 2012). Leonid a fost cercetător invitat al Carnegie în cadrul Universității Yale (SUA) și a obținut masteratul în relații internaționale și studii europene de la Institutul European de Înalte Studii Internaționale din Nisa (Franța).



# SUMAR

REZUMAT .....	6
CONSOLIDAREA PUTERII LUI ȘEVCIUK .....	8
VIZIUNEA MOLDOVEI CU PRIVIRE LA REINTEGRARE .....	11
PROIECTUL EUROASIATIC AL RUSIEI. ....	13
UCRAINA: IRELEVANȚĂ DIN PROPRIA DORINȚĂ .....	17
ANGAJAMENTUL PLAFONAT AL UE .....	19
URMĂRIREA REINTEGRĂRII DE FACTO .....	22

## REZUMAT

Dintre toate conflictele post-sovietice secesioniste, cel din Transnistria a fost mult timp perceput ca fiind cel mai „soluționabil”. Există puțină ură etnică și majoritatea părților interesate acceptă, în principiu, necesitatea de a reintegra Transnistria în Moldova. Alegearea unui nou lider transnistrean și susținerea acordată problemei de către Cancelarul german Angela Merkel, ca parte a dialogului de securitate cu Rusia, au alimentat, de asemenea, speranțele unei soluționări a conflictului. Cu toate acestea, conflictul nu va fi soluționat printr-o ofensivă diplomatică. O soluție rapidă și nechibzuită, bazată pe o tocmeală de proporții cu Rusia ar afecta aproape sigur integrarea Republicii Moldova în UE.

UE și Moldova ar trebui să urmărească în schimb o politică de reintegrare de

facto de jos în sus. UE ar trebui să mențină presiunea diplomatică la nivel înalt asupra Rusiei pentru a extinde proporțiile măsurilor de consolidare a încrederii între Republica Moldova și Transnistria, modificând aranjamentele de menținere a păcii, precum și eliminând punctele de control militare. De asemenea, UE ar trebui să extindă interacțiunea cu autoritățile transnistrene prin proiecte comune și să caute modalități de a conecta regiunea la cooperarea UE-Moldova, inclusiv a comerțului liber. Dar, de departe, cea mai importantă contribuție a UE la procesul de reglementare a conflictului va veni dintr-o politică fermă de ancorare a Moldovei în Europa prin sprijinirea procesului de reforme, un regim fără vize și a comerțului liber între UE și Moldova.

În iunie 2010, cancelarul german Angela Merkel a lansat procesul de la Meseberg. Conform planului, Rusia ar putea fi inclusă în politica europeană de securitate prin intermediul unui comitet comun cu Uniunea Europeană. Prețul a fost progresele concrete în direcția soluționării conflictului transnistrean din Republica Moldova. Timp de aproape doi ani, Rusia a arătat puțin interes în acest schimb și foarte puțin progres a fost făcut. Dar, în 2012, procesul de reglementare a conflictului a primit un impuls odată cu alegerea în Transnistria a unui nou lider, Evgheni Șevciuk. Republica Moldova a reușit în sfârșit să aleagă un președinte, după un impas constituțional de trei ani, eliminând norul de incertitudine politică, care plana deasupra elitei politice moldovenești. Și Rusia a numit o persoană cu pondere, Dmitri Rogozin, în calitate de reprezentant special al lui Putin pentru Transnistria. Iar Merkel a încercat să revigoreze procesul de soluționare a conflictului printr-o vizită la Chișinău în august 2012.

Aceste evoluții noi creează condiții pentru un potențial progres în conflictul transnistrean. Dar ele mai înseamnă și faptul că sunt necesare noi politici, nu în ultimul rând, din partea UE. Europa a făcut deja multe investiții diplomatice în soluționarea conflictului din Transnistria, având o puternică Misiune de Asistență la frontiera UE în regiune de 100 de persoane, desfășurată în Ucraina și Moldova. La fel, au fost alocate fonduri substanțiale pentru măsurile de consolidare a încrederii. UE are, de asemenea, o prezență semnificativă în comerțul regional, fiind cel mai mare partener comercial, atât al Moldovei cât și al regiunii secesioniste transnistrene. Ceea ce lipsește UE este un cadru strategic în care să integreze acțiunile sale substanțiale, dar împrăștiate referitor la Moldova și Transnistria.

Transnistria a fost mult timp văzută ca fiind cel mai „soluționabil” conflict dintre toate conflictele post-sovietice. Există puțină ură etnică și majoritatea părților interesate, acceptă, în

principiu, necesitatea de a reintegra Transnistria în Moldova. Atât UE cât și Ucraina doresc să contribuie la soluționarea unui conflict în imediata vecinătate a frontierelor lor. Rusia ar putea accepta o soluție care să ofere Transnistriei un grad semnificativ de putere și influență în potențial reintegrat a Republicii Moldova. Autoritățile din Transnistria, la rândul lor, ar putea prefera independența sau să fie parte a Rusiei, dar nu sunt complet ostile la re-aderarea la Moldova în circumstanțe corecte, mai ales dacă va fi îndemnată, ghiontită, sau presată să facă acest lucru, mai ales de către Rusia. Dar, în practică, interesele tuturor părților nu s-au aliniat niciodată în mod corespunzător și nu este clar dacă o vor face și când va avea loc. În fond, părțile implicate în conflict își doresc lucruri diferite de la soluționarea conflictului.

Cu toate mișcările tactice din jurul zonei de conflict, speranțele unei soluționări rapide nu sunt realiste. Nici o soluționare pripită nu ar fi de dorit. O soluție de sus în jos este puțin probabil să fie acceptată de către societățile de pe ambele maluri ale Nistrului, în timp ce o soluție pripită ar putea afecta procesul de reforme al Republicii Moldova și integrarea sa în UE. În schimb, UE ar trebui să ajute Republica Moldova să rezolve încet conflictul de jos în sus. Acest lucru ar putea fi realizat prin continuarea reintegrării de facto între Republica Moldova și Transnistria, prin intermediul unui climat de consolidare a încrederii, proiecte economice comune, precum și o mai mare prezență a UE în Transnistria. UE ar trebui să vizeze consolidarea democrației și prosperității Republicii Moldova, precum și integrarea sa în UE și stimularea legăturilor Moldova-Transnistrene, la fel ca și prezența și influența UE asupra Transnistriei. Pentru aceasta va fi nevoie de mulți ani de astfel de măsuri - poate chiar un deceniu - înainte ca Republica Moldova și Transnistria să poată spera, în mod realist, la realizarea unui aranjament constituțional durabil pentru reglementarea conflictului.

# CONSOLIDAREA PUTERII LUI ȘEVCIUK

În decembrie 2011, politica transnistreană a suferit un șoc serios. Liderul autoritar al regiunii, Igor Smirnov, care a condus regiunea la secesiune la începutul anilor 1990, nici măcar n-a trecut în turul doi al alegerilor prezidențiale. Obosită de conducerea coruptă a lui Smirnov, populația locală a votat cu o majoritate covârșitoare pentru Evgheni Șevciuk, un lider modern și pragmatic în vârstă de 43 de ani. Șevciuk a fost spicherul legislativului local între anii 2005-2009 și s-a opus conducerii de tip sovietic a lui Smirnov.

Cu toate acestea, tranziția lui Șevciuk la conducere nu a fost ușoară. În ciuda sprijinului său public copleșitor, Șevciuk a venit la putere dintr-o poziție politică relativ slabă și împotriva preferinței majorității persoanelor influente locale. El a fost contestat nu doar de către statul de facto construit de către Smirnov și aparatul său de securitate, ci, de asemenea, de către candidatul la președinție al partidului „Reînnoire”. „Reînnoirea” este frontul politic al celui mai mare conglomerat de afaceri local, Sheriff. Acesta controlează legislativul din regiune și, pe durata campaniei, s-a bucurat de sprijinul deschis din partea Rusiei, patronul principal al Transnistriei. Și, deși Șevciuk este popular, sprijinul său se întemeiază pe capacitatea sa de a-și onora promisiunile campaniei sale de a aduce o schimbare în regiune, în special, o îmbunătățire economică.

Cu toate acestea, economia transnis-

treană este într-o situație deplorabilă. Fiind odată centru de putere economică a Moldovei Sovietice, sectorul industrial din Transnistria generează acum pierderi uriașe. PIB-ul pe cap de locuitor în regiune este aproximativ același ca și în Moldova, aproape de 2000 de dolari pe cap de locuitor în termeni nominali, sau 3300 dolari pe cap de locuitor în termenii puterii de cumpărare. Ambele sunt mici, dar numerele din spatele acestor cifre sunt mult mai dezastruoase pentru Transnistria. Datoria externă a Republicii Moldova se ridică la aproximativ 80 la sută din PIB-ul său. Dar cea a Transnistriei este aproape de 400 la sută din PIB-ul regiunii. La mijlocul anului 2012, datoria Transnistriei față de Gazprom, furnizorul rus de gaze naturale, se ridică la 3.8 miliarde dolari. Această cifră este aproape de două ori mai mare în comparație cu datoria de 2 miliarde dolari pentru gaze a Ucrainei față de Rusia, care a dus la sistarea livrărilor de gaze naturale din 2009 și a lăsat mai multe state membre UE să înghețe în mijlocul iernii - și populația Ucrainei este de peste 100 de ori mai mare decât cea a Transnistriei. Trei sferturi din bugetul transnistrean depinde de subvențiile directe sau indirecte din Rusia. Toleranța Rusiei față de neachitarea datoriilor de gaze de către Transnistria este o astfel de măsură indirectă de sprijin. Abilitatea de a acumula datorii se reflectă în prețuri mai mici pentru serviciile populației, formând un element-cheie al sprijinului autorităților de la

Tiraspol. Un expert transnistrean estimează că doar aproximativ 25 la sută din populație este angajată în câmpul muncii.

Scopul principal al lui Șevciuk în primul său an la putere a fost de a-și consolida autoritatea. El s-a grăbit să numească unii oameni de încredere în poziții cheie în aparatul care, de facto, este de stat. El a demis, de asemenea, toți foștii miniștri, precum și unele dintre cele mai loiale persoane lui Smirnov, cum ar fi șeful aparatului de securitate local. Șevciuk, de asemenea, a încercat să „taie un pic aripile” lui Sheriff. Pe timpul când Smirnov era la putere, companiei i s-a permis să monopolizeze sectoare întregi ale economiei locale, de la telefonie mobilă până la importuri și de la supermarketuri până la stațiile de benzină. Șevciuk a întreprins unele măsuri pentru a deschide unele din monopolurile lui Sheriff concurenței. El a anunțat un tender pentru o a doua licență de telefonie mobilă. Tot el a anulat taxa de 100% la importurile din restul Moldovei, de pe urma căreia a beneficiat rețeaua de vânzări cu amănuntul Sheriff, prin practic interzicerea schimburilor comerciale dintre cele două maluri ale Nistrului.

Atenția sporită acordată de către Șevciuk consolidării puterii are două implicații importante pentru agenda soluționării conflictului cu Republica Moldova. Confruntările sale interne cu scopul de a-și lărgi puterea înseamnă că este puțin probabil ca el să întreprindă careva demersuri de proporții pentru a soluționa conflictul. El nu a fost ales pentru a reintegra regiunea în Moldova. Nici nu are puterea de a realiza reintegrarea, chiar dacă el ar vrea, fapt care, în sine, este foarte puțin probabil. Și el nu este dispus să riște să fie interpretat de tradiționaliști drept cineva care s-a vândut Republicii Moldova. Deci, alegerea lui Șevciuk

nu ar trebui să fie văzută ca o creștere semnificativă a șanselor de soluționare, cel puțin nu în viitorul apropiat. Există, de asemenea, îngrijorarea că afirmația rapidă a puterii lui Șevciuk ar putea duce la consolidarea unui sistem deloc pluralist. Acest lucru ar putea limita, de asemenea, posibilitățile de a comunica cu conducerea transnistreană și populația.

În același timp, în cazul în care își va menține autoritatea, Șevciuk are nevoie nu numai de a evita războiul politic, dar, de asemenea, de a veni rapid cu unele rezultate pentru populație. Acest fapt îl arată deschis eforturilor de cooperare în beneficiul populației locale. Deci, pragmatismul personal al lui Șevciuk, de rând cu o predispoziție structurală de cooperare, a condus la intensificarea dialogului cu Republica Moldova. În prima sa lună la putere, Șevciuk a stabilit o bună relație personală de lucru cu premierul moldovean Vlad Filat. El a reușit, de asemenea, să intensifice participarea Transnistriei la consolidarea încrederii.

Diferiții actori implicați în procesul de soluționare a conflictului, cu participarea lui Șevciuk, au convenit asupra mai multor măsuri care ar trebui să încurajeze creșterea încrederii. Ei au fost de acord să îmbunătățească dinamica negocierilor privind soluționarea conflictului în formatul 5+2, din care fac parte Rusia, Ucraina și OSCE în calitate de mediatori, Moldova și Transnistria în calitate de părți participante în conflict, și UE și Statele Unite ale Americii în calitate de observatori. Cursele feroviare de transport de marfă dintre Republica Moldova și Transnistria au fost restabilite. Ambele părți au aprobat reconectarea legăturilor telefonice, deși acest lucru nu a fost încă pus în aplicare. Au avut loc discuții privind redeschiderea unui pod neutilizat în prezent între cele două părți. Și părțile interesate

sunt în căutare de modalități de a implica autoritățile transnistrene în negocierile UE-Moldova privind comerțul liber.

Totuși, cu toate evoluțiile pozitive în soluționarea conflictului, în primele luni ale aflării la putere a lui Șevciuk, există temeri că, chiar și măsurile cele mai salutare de cooperare cu Republica Moldova nu vor fi pe deplin implementate. Și există o îngrijorare că trecerea la o mai bună cooperare va fi chiar mai dificilă. De exemplu, atunci când cancelarul Angela Merkel a vizitat Moldova la sfârșitul lunii august 2012, se aștepta ca Șevciuk să participe la o ședință comună cu ea și prim-ministrul Republicii Moldova. Acest eveniment ar fi re-

impulsionat procesul de soluționare a conflictului. În ultimul moment, Șevciuk a decis să nu participe la reuniune - cel mai probabil, la indicația Rusiei.

Spațiul de manevrare al lui Șevciuk este limitat. Este puțin probabil, de asemenea, că Moldova va renunța la calea sa pentru a satisface cererile regiunii transnistrene. Libertatea de acțiune a lui Filat este limitată de scepticismul față de un angajament mai mare cu Transnistria din partea partenerilor de coaliție, societății civile și opoziției politice. Și publicul din Moldova ar prefera să-l vadă pe Filat preocupat mai mult de chestiuni „mai aproape de casă”.

# VIZIUNEA MOLDOVEI CU PRIMIRE LA REINTEGRARE

Pe parcursul tuturor urcușurilor și coborâșurilor în procesul de soluționare a conflictului, Moldova a fost afectată în mod continuu de un element cu o dinamică de bază: indiferența față de Transnistria. Potrivit diverselor sondaje de opinie, Transnistria se clasează pe locul nouă sau zece în topul priorităților populației. Doar 2% din persoanele chestionate consideră că este problema cea mai presantă și 5% consideră că este pe locul doi, cu mult în urma unor aspecte, cum ar fi sărăcia, criminalitatea, sau inflația.<sup>1</sup> Acest lucru este în contrast izbitor cu preocuparea mult mai mare față de conflictele înghețate din alte țări post-sovietice, cum ar fi Azerbaidjan și Georgia.

Partea pozitivă este că o astfel de „indiferență” este în mod clar unul dintre pilonii de stabilitate și pace în regiune. Lipsa de interes public înseamnă că există puține presiuni pentru militarizare sau agitație naționalistă în jurul zonei de conflict, așa cum a fost cazul într-o serie de regiuni de conflict. Dar dezavantajul constă în faptul că, din cauza indiferenței față de Transnistria, societatea moldovenească nu este dispusă să facă concesii semnificative. Ca urmare, societatea moldovenească tinde să fie împotriva celor mai semnificative forme de împărțire a puterii, cum ar fi federalizarea sau chiar o includere serioasă a elitelor Transnis-

triei într-o Republică Moldova reintegrată. În rândurile elitelor din Moldova, cel mai probabil, foarte puțini ar fi fericiți să vadă un număr semnificativ de transnistreni care ocupă funcții politice de conducere în Republica Moldova, de la miniștri și membri ai Parlamentului până la ambasadori.

Abordarea de către Republica Moldova a problemei transnistrene este tot mai mult determinată de o analiză cost-beneficiu făcută cu mult sânge rece, mai degrabă decât de aspirații mărețe de integritate teritorială. Societatea și elita moldovenească sunt preocupate nu doar de beneficiile, dar și de costurile potențiale ale reintegrării. Și pentru un număr tot mai mare de moldoveni nu este evident că beneficiile de reintegrare vor depăși costurile. Republica Moldova este un stat slab, cu elite divizate, cu un șubred consens cu privire la reforme și cu o majoritate proeuropeană largă dar ne semnificativă. Adăugarea rusofililor din Transnistria și a unui public cu mult mai puțin democratizat ar putea înclina balanța politicii moldovenești de la integrarea europeană spre o perpetuare a politicii nedemocratice și a capitalismului oligarhic tipic eforturilor țărilor post-sovietice de a le face față cu chiu cu vai.

Aceste probleme ar putea fi minimizate dacă Moldova ar putea consolida instituțiile sale de stat într-o măsură suficientă pentru a fi capabilă de a absorbi Transnistria. Dar pentru a realiza acest deziderat, Moldova are

<sup>1</sup> Institutul de Politici Publice, “Barometrul de Opiniei Publice”, Civis, April 2012, p. 50, available at [http://ipp.md/public/files/Barometru/Brosura\\_BOP\\_05.2012.pdf](http://ipp.md/public/files/Barometru/Brosura_BOP_05.2012.pdf)

nevoie de încă câțiva ani, sau chiar un deceniu de reforme sistematice, apropiere de UE și de prosperitate crescândă. Și succesul unei astfel de întreprinderi nu este garantat. Un oficial de rang înalt și politician moldovean, un adept de demult al soluționării conflictului din Transnistria, a declarat, „cea mai proastă situație pentru Republica Moldova ar fi să avem o federație disfuncțională cu Transnistria așa cum prevedea Memorandumul Kozak în 2003, [o afacere sponsorizată de ruși]. Al doilea cel mai rău lucru ar fi ca Moldova să-și păstreze status quo-ul - a nu fi în UE și să rămână cu conflictul nesoluționat. Următoarea opțiune, una destul de favorabilă, este de a adera la UE fără Transnistria după exemplul Ciprului, iar cea mai bună este de a adera la UE împreună cu Transnistria. Opțiunea de a adera la UE fără Transnistria ar putea însemna fie ca conflictul să fie lăsat nesoluționat sau chiar recunoașterea regiunii.”<sup>2</sup> Desigur, perspectivele proprii de aderare a Moldovei la UE nu sunt bătute în cuie. Acest lucru face ca elitele moldovenești să fie și mai nesigure cu privire la posibilele efecte ale reintegrării.

Elitele din Republica Moldova au început, prin urmare, să se gândească la reintegrare, prin prisma faptului cum ar servi ea cele trei milioane și ceva de locuitori ai Republicii Moldova. Ei nu sunt dispuși să sacrifice ceea ce Moldova a realizat ca stat de dragul reintegrării cu Transnistria. Din ce în ce mai mult, în cazul în care funcționalitatea statului și integrarea în UE nu pot fi reconciliate cu reintegrarea, atunci reintegrarea este considerată a fi obiectivul cel mai puțin important.

Aceste rezerve complică orice discuție despre o înțelegere de proporții cu privire la statutul Transnistriei într-o Moldovă reunifi-

cată. Dar aceasta nu înseamnă că nu pot exista un angajament semnificativ sau măsuri de întârire a încrederii cu Transnistria. Acest tip de angajament a avut loc sub conducerea lui Filat și Șevciuk. Cei doi au stabilit o relație de lucru foarte bună și au întâlniri formale și informale regulate în format unu-la-unu. Ei s-au întâlnit nu numai în Republica Moldova și Transnistria, dar, de asemenea, în Bavaria sub auspiciile OSCE („diplomație de bere”), la Muntele Athos, în Grecia, la inițiativa Mitropoliei Moldovei („diplomația ortodoxă”) și chiar în cadrul unui concert al cântăreței franceze Lara Fabian la Chișinău.

Moldova speră că apropierea sa de UE, care implică o zonă de liber schimb, un regim fără vize și o democrație și prosperitate îmbunătățită, o va face mult mai atractivă pentru locuitorii din Transnistria. Dar, deși atractivitatea Republicii Moldova este o condiție necesară pentru soluționarea conflictului, conducerea Republicii Moldova își dă seama că nu este singurul factor important. Prin urmare, Moldova trebuie să întreprindă, de asemenea, măsuri de consolidare a încrederii cu Transnistria. Contactele între oameni trebuie să crească. Legături, cum ar fi cele de tren, telefonice, precum și contacte cu mass-media trebuie să fie stabilite între cele două părți. Și ar trebui să fie dezvoltate proiecte care promovează dezvoltarea economică și interdependența. Treptat, această abordare ar putea evolua într-un proces de reintegrare de jos în sus, care, în timp, ar putea crește substanțial șansele de a găsi o soluție durabilă. Dar, chiar dacă Moldova va avea succes în eforturile sale, interesele rusești în regiune vor continua să ofere un nivel suplimentar de complexitate procesului de reglementare a conflictului.

<sup>2</sup> În cazul în care nu este menționat altfel, citatele sunt din interviurile autorilor.

## PROIECTUL EUROASIATIC AL RUSIEI

În martie 2012, Dmitri Rogozin a fost numit reprezentant special al Rusiei „pentru Transnistria” (mai degrabă decât „privind soluționarea conflictului din Transnistria”). Rogozin este Viceprim-ministrul Rusiei responsabil de complexul militar-industrial, precum și fost ambasador la NATO. Acesta este un naționalist rus convins care nutrește deschis vise ale unui imperiu euro-asiatic. Această numire a fost un element al unei politici semi-defensive, semi-ofensive menită să facă jocul Rusiei în Transnistria.

Rusia este deja încorporată în Transnistria printr-o prezență militară care rămâne în regiune, sfidând angajamentele anterioare privind retragerea sa și, în pofida protestelor Republicii Moldova. Ea finanțează 80 la sută din bugetul transnistrean, după cum însuși liderul transnistrean recunoaște.<sup>3</sup> Și Rusia este sponsorul politic principal al regiunii în afacerile internaționale. Rusia a emis, de asemenea, aproximativ 150.000 de pașapoarte locuitorilor din regiune, fapt care oferă o justificare suplimentară pentru Moscova de a se amesteca în afacerile transnistrene.

În ciuda sprijinului covârșitor acordat Transnistriei, Rusia este, în principiu, în favoarea reintegrării Moldovei, deoarece se teme că Moldova fără Transnistria s-ar îndepărta și mai mult de zona sa de influență. Dar, pentru a-și asigura o influență decisivă în afacerile Moldovei în viitor, Rusia vrea putere cât mai mare pentru Transnistria într-o Moldovă reîntregită. Pentru moment, în cazul în care un plan de soluționare, care în-

deplinește criteriile sale nu este pe masă, Rusia se mulțumește cu status quo-ul existent. Situația actuală servește obiectivelor sale de a împiedica integrarea europeană a Republicii Moldova și menținerea influenței Moscovei în Republica Moldova în ansamblu.

Aproape imediat după numirea sa, Rogozin a elaborat criterii foarte dure pentru progres anunțând o listă destul de nerezonabilă a condițiilor în care Rusia va sprijini reintegrarea Republicii Moldova, inclusiv o „recunoaștere a Rusiei drept singura țară care posedă autoritate politică și coercitivă în regiune”, și a declarat că un viitor stat comun ar putea fi format doar „pe o bază federativă sau confederativă”. Într-un interviu acordat unui ziar, el a avertizat: „Nu încercați să vă jucați de-a șoarecele și pisica prin introducerea în calitate de mediatori jucători care nu au nimic de a face cu această regiune.”<sup>4</sup> În pofida prerogativelor naționaliste ale lui Rogozin, declarațiile sale tranșante ascund de multe ori un mod viclean și pragmatic de a gândi. Dar, chiar dacă Rogozin este mai pragmatic decât retorica sa, ar putea sugera că el nu este persoana pe care Rusia o numește atunci când vrea să fie cooperantă în ceea ce privește o problemă internațională.

Rogozin a intensificat presiunea asupra Republicii Moldova pentru deschiderea unui consulat rus la Tiraspol, o instituție care ar deveni, de fapt, cel mai probabil, un birou de guvernator-general. Guvernul Republicii Moldova a refuzat timp îndelungat să permită un așa con-

3 Pervyi Respublikanskii Telekanal, “Konferentsiya Prezidenta Pridnestrovskoi Moldavskoi Respubliki Evgeniya Shevchuka”, 31 August 2012, available at <http://www.youtube.com/watch?v=CWeMG-QnLRI>.

4 Vladimir Soloviev, “To, chem ya zanimayusi ne sovsem chinovnichiya rabota”, *Kommersant*, 20 April 2012, available at <http://www.kommersant.ru/doc/1919430>.

sulat, dar acum analizează această mișcare. Dar, dacă autoritățile moldovenești nu vor consimți, Rusia implicit amenință să deschidă un birou al lui Dmitri Rogozin la Tiraspol în mod unilateral, sfidând suveranitatea Republicii Moldova. Prin intermediul unor informații oferite în mass-media (cel mai probabil în mod intenționat), Rusia a anunțat, de asemenea, posibilitatea de a instala o stație radar în Transnistria pentru a contracara elementele SUA ale scutului anti-rachete balistice stabilite în România.<sup>5</sup> Și au existat rapoarte precum că forțele de menținere a păcii ruse ar putea fi transformate într-o bază militară în Transnistria.

Rusia nu intenționează să permită măsurilor de consolidare a încrederii să avanseze prea mult, temându-se că acestea ar putea duce la diminuarea rolului său în regiune. Un exemplu recent al diplomației ruse în spatele ușilor închise ale formatului 5+2 a exemplificat această atitudine. În aprilie, la Viena, o nouă rundă de discuții în formatul 5+2 a avut loc, una din primele runde ale discuțiilor relansate după o pauză de aproape șase ani. O problemă-cheie pe ordinea de zi a fost dacă Moldova și Transnistria ar putea fi considerate părți egale. Transnistria și Rusia au făcut presiuni pentru recunoașterea egalității dintre cele două părți, în timp ce poziția tradițională moldovenească a fost că nu poate exista paritate între un stat recunoscut și o entitate secesionistă. După certuri diplomatice de rigoare, a fost o pauză de cafea. Reprezentantul Rusiei la negocieri, Serghei Gubarev, a părăsit sala pentru a fuma o țigară. În timpul pauzei de cafea, Republica Moldova și Transnistria au convenit asupra unui compromis care a constat în recunoașterea „egalității” tuturor participanților la procesul de negocieri.

5 Vladimir Soloviev, “To, chem ya zanimayusi ne sovsem chinovnichiya rabota”, *Kommersant*, 20 April 2012, available at <http://www.kommersant.ru/doc/1919430>.

Înțelegerea implica faptul că Chișinăul a recunoscut egalitatea sa cu Tiraspolul, în contextul discuțiilor, ceea ce a fost o recunoaștere formală a realității că Transnistria a avut întotdeauna un drept de veto oficial în cadrul discuțiilor. Toți ceilalți participanți la formatul 5 +2 - mediatorii, Rusia, Ucraina și OSCE, precum și observatorii, UE și SUA - ar fi, de asemenea, egali în contextul negocierilor. La întoarcerea de la pauză, diplomatul rus a fost anunțat că părțile au convenit asupra unui compromis. Acest lucru a provocat un dezacord clar din partea Rusiei. Ei au vrut ca Tiraspolul să fie egal cu Chișinăul, dar nu și-au dorit o egalitate formală între Moscova pe de o parte, și Washington și Bruxelles, care au statutul formal de observatori și nicidecum de mediatori, pe de altă parte. Partea rusă a încercat să blocheze acordul. Reprezentantul Ucrainei la negocieri a lansat o tiradă despre faptul că rolul mediatorilor în cadrul negocierilor este de a ajuta Chișinăul și Tiraspolul să găsească o soluție, nu să blocheze o soluție convenită de cele două părți. Se presupune că, după această rundă de discuții, autoritățile transnistrene au fost aspru criticate de către Moscova pentru că au acceptat să facă compromisuri cu Chișinăul, fără permisiunea Moscovei.

Cu toată retorica asertivă a Rusiei, autoritățile de la Kremlin nu aspiră la independența Transnistriei. Valoarea cea mai mare a Transnistriei pentru Rusia constă în asigurarea unei părghii de influență în Republica Moldova. Speranța rușilor este că o Moldovă federativă reintegrată ar putea fi puternic influențată de către Rusia prin intermediul Transnistriei. Moldova ar putea fi, probabil, chiar impusă să se alăture Uniunii Eurasiatice condusă de Rusia, care este obiectivul primar al politicii externe a lui Putin. În timpul primei sale vizite în Republica Moldova în noua sa calitate, Rogozin a petrecut destul de mult timp ridicând în slăvi virtuțile Uniunii Eu-

rasiatice, și prezicând prăbușirea iminentă a UE, precum și denigrând Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător cu UE. Pe lângă încercările de a prezenta într-o lumină pozitivă atractivitatea economică a unei uniuni vamale cu Rusia, Rogozin poartă și bâta amenințătoare a datoriei Transnistriei de 3.8 miliarde de dolari față de Gazprom. Rusia consideră că datoria este obligația Republicii Moldova. El a declarat odată că „dacă Republica Moldova nu va recunoaște Transnistria, atunci înseamnă că gazul consumat de Transnistria îi aparține - este datoria Republicii Moldova, iar Moldova ar trebui să plătească pentru asta. Cum altfel? Aceasta este o abordare pragmatică.”<sup>6</sup>

Datoria în sine este un mod interesant de a sprijini Transnistria și a îmbogăți anumite persoane, atât în regiune, cât și în Rusia. Datoria a crescut vertiginos, prin livrările de gaze naturale rusești către compania Moldova-Gaz controlată de Gazprom. Această organizație are un monopol pe vânzările și distribuția gazelor în Republica Moldova, inclusiv în Transnistria. Dintre gazele naturale livrate companiei Moldova Gaz, și Republicii Moldova, în ansamblu, aproximativ jumătate se duce la Tiraspoltransgaz, care se ocupă de distribuția de gaze în Transnistria. În Transnistria, gazul este apoi vândut sub prețul pieței pentru consumatorii casnici și industriali, generând pierderi uriașe pentru Tiraspoltransgaz și Moldova Gaz. Baniile colectați de la consumatorii de gaze din Transnistria nu sunt transferați la Moldova Gaz și Gazprom, ci sunt cheltuiți de către autoritățile secesioniste. Aceasta constituie cea mai importantă subvenție indirectă a Rusiei acordată regiunii.

Aproape jumătate din gazul utilizat de industria din Transnistria merge la centrala Cu-

ciurgan, deținută de compania de stat rusă Inter RAO. Directorul General al acestei companii, Boris Kovalciuk, este fiul unuia dintre prietenii apropiați ai lui Putin. Și în consiliul său de administrație s-a aflat până recent Igor Secin, unul dintre cei mai influenți politicieni din Rusia, un om de încredere apropiat de Putin și supravegheător al sectorului energetic. Un alt consumator important de gaze naturale în Transnistria este Combinatul metalurgic din Râbnia, controlat de Alișer Usmanov, un oligarh cu legături strânse cu cercul interior al lui Putin. Rezultatul final este că livrările Gazpromului în Transnistria sunt utilizate pentru a subvenționa autoritățile transnistrene și industria deținută de ruși. Între timp, Republica Moldova este făcută responsabilă pentru o datorie de gaz, care continuă să crească alarmant.

Asistența rusă acordată Transnistriei este esențială pentru supraviețuirea economică a regiunii. Dar aceasta contrastează cu asistența internațională primită de Moldova. Moldova primește subvenții substanțiale și credite, care sunt în mare parte investite în dezvoltare, cum ar fi drumuri, sisteme de irigații, precum și consolidarea instituțiilor, cu scopul de a construi o economie mai durabilă. În schimb, practic, toată asistența Rusiei acordată Transnistriei este cheltuită pe necesități curente cu potențial de dezvoltare mic. Și, spre deosebire de ajutoarele din Vest pentru Republica Moldova, foarte puțin din ajutorul rusesc acordat Transnistriei poate fi auditat în vreun fel semnificativ. Acest fapt stă la baza posibilităților ca o mare parte din el să fie deturnat.

În ciuda rolului important al Rusiei în regiune, influența sa nu este una de necontestat și nu este întotdeauna exercitată constructiv. Atât pentru Republica Moldova, cât și pentru Transnistria, peste 50 la sută din comerțul lor este cu UE, și comerțului cu Rusia îi revine cu mult mai

<sup>6</sup> “Tri Missii Rogozina”, 20 April 2012, Materik.ru, available at <http://www.materik.ru/rubric/detail.php?ID=14929&print=Y>

puțin. S-ar putea ca Rusia să fi început să câștige ceva teren în geografia exporturilor din Republica Moldova datorită problemele economice recente din UE. Dar balanța este încă în mod semnificativ înclinată în favoarea UE. Acest lucru face ca zona de Comerț Liber Aprofundat și Comprehensiv să fie unicul „joc posibil în oraș”. Odată ce Republica Moldova aderă în mod oficial la prezentul acord de liber schimb, țara va fi ancorată și mai ferm în spațiul economic pan-european.

Unele acțiuni rusești au provocat în mod neintenționat antagonizme în Moldova și în elitele transnistrene. În Moldova, în dimineața zilei de 1 ianuarie 2012, un pacificator rus a fost implicat în împușcarea fatală a unui civil moldovean la un punct comun de control al forțelor de menținere a păcii. Acesta a fost primul incident letal de la sfârșitul ostilităților în urmă cu două decenii. În loc de scuze, atunci ambasadorul Rusiei în Republica Moldova, Valeri Kuzmin, a dat vina pe victima civilă, spunând că era beată. El a acuzat mass-media de „instigare a isteriei” și, în mod bizar, de faptul că se comportă „ca Winnie Pooh, care, în timp ce vizita iepurele, când a fost întrebat dacă vrea lapte condensat sau miere, a spus că le vrea pe amândouă și fără pâine”.<sup>7</sup> Pe lângă astfel de schimburi „diplomatice” lipsite de respect, nu a avut loc nici o investigație corespunzătoare a incidentului. Autoritățile ruse au refuzat să coopereze la investigarea cazului împreună cu autoritățile moldovenești și s-au asigurat că toți rușii implicați în incident au fost relocați din regiune în Rusia.

În mod similar, Rusia și-a administrat greșit relațiile cu elita politică transnistreană, implicându-se în mod agresiv în politica „internă” din Transnistria prin susținerea unui candidat

care a pierdut împotriva lui Evgeny Șevciuk la alegerile din decembrie 2011. Acest candidat, Anatoli Kaminski, a participat la alegeri cu afișe electorale cu imaginea lui Putin și ștampilate cu inscripția „susținut de Rusia”. Un astfel de comportament din partea Rusiei a fost în concordanță cu modelele sale nefaste de încercări de acțiune ca o persoană de decizie care trage sforile în Abhazia în 2004 și Osetia de Sud în 2011.

Încercarea nechibzuită a Rusiei de a-și arăta preferințele la alegerile din 2011 din Transnistria înseamnă că există puțină dragoste pierdută și nu multă încredere între Șevciuk și Rusia. Și, în pofida declarațiilor permanente de afecțiune pentru Rusia, o mare parte din elita transnistreană și-ar dori mai multă autonomie din partea Rusiei. Ei s-ar putea bucura de posibilitatea de a juca un fel de joc de echilibru între diferitele părți externe interesate, cum ar fi Rusia, Ucraina și UE. Dar Transnistria în ansamblu este dependentă de sprijinul economic și politic al Rusiei. Agenda proprie a lui Șevciuk de consolidare a puterii și îmbunătățire a situației economice arată că singura lui opțiune este de a fi extrem de cooperant cu Rusia, în pofida oricăror îndoieli personale care le-ar avea despre intervențiile politice opresive ale Rusiei.

Există puține șanse ca Rusia să fie de acord cu o soluție durabilă a conflictului în viitorul apropiat. O astfel de soluție ar trebui să se bazeze pe delegarea puterii de la Chișinău, păstrând în același timp libertatea Republicii Moldova de a se îndrepta spre UE. Posibilitățile de persuasiune a Republicii Moldova de către Moscova sunt neglijabile. UE și SUA susțin soluționarea conflictului în general și sunt angajate diplomatic în procesul de soluționare. Dar ele în mod clar nu consideră Transnistria o prioritate suficient de mare pentru a schimba maniera curentă a Rusiei de abordare a conflictului.

<sup>7</sup> Publika TV channel, 3 January 2012, ‘Kuzmin regreta moartea tanarului impuscat si ne da sfaturi’ <http://www.youtube.com/watch?v=m1XRNxoOXXk>

## UCRAINA: IRELEVANȚĂ DIN PROPRIA DORINȚĂ

Ucraina ar putea fi un actor-cheie în soluționarea conflictului din Transnistria, dar nu este. Țara nu are nici un interes în a avea la frontiera sa de sud-vest un conflict nesoluționat, care menține o prezență a trupelor ruse și perpetuează o Moldovă slabă. Și, la fel ca Rusia, ea are peste 100.000 de titulari de pașaport care locuiesc în Transnistria. Dar de multe ori Ucraina pare să fie sfâșiată între mulți factori care o împiedică să joace un rol coerent în procesul de reglementare.

Ucraina susține integritatea teritorială a Republicii Moldova și o mai mare implicare a UE în regiune. Kievul a sprijinit desfășurarea misiunii de asistență la frontieră a UE pe teritoriul său în 2005. Ucraina a cooperat cu acțiunile moldo-comunitare comune care practic au forțat toți exportatorii transnistreni să se înregistreze la guvernul de la Chișinău. Moldova și Ucraina au fost angajate într-o apropiere profundă care a contribuit la rezolvarea mai multor probleme, inclusiv dispute de frontieră de lungă durată. Ucraina susține, de asemenea, transformarea operațiunii de menținere a păcii conduse de Rusia într-o misiune internațională, ceea ce corespunde pozițiilor Moldovei și Uniunii Europene. Și Ucraina va deține președinția OSCE în 2013, ceea ce va fi o altă platformă pentru a juca un rol mai vizibil în Transnistria. În acest timp, Ucraina probabil se va concentra pe întâlnirile 1+1 între Șevciuk și Filat. La aceste reuniuni, Kievul va încerca

să joace rolul de moderator. Acest lucru va decurge firesc din prima întâlnire dintre Filat și Șevciuk, pe care ucrainenii au intermediat-o, printr-o minoră „lovitură” diplomatică. Această reuniune a avut loc la Odesa la începutul anului 2012.

Ucraina a avut de mult timp o relație bună cu Evgheni Șevciuk. Liderul transnistrean este un ucrainean etnic, a studiat la Kiev și a fost aproape de Ucraina de-a lungul carierei sale politice. Relația a fost un pic umbră dar nu deteriorată atunci când Șevciuk a decis să întreprindă prima sa vizită în străinătate la Moscova și nu la Kiev, întristând pe mulți dintre „prietenii” politici ucraineni ai lui Șevciuk. După controversa Ucrainei cu Uniunea Europeană în urma arestării fostului prim ministru Yulia Timoșenco și altor câțiva foști miniștri, Kievul și-a modelat abordarea sa constructivă a problemei transnistrene drept unul din puținile domenii în care ea poate avea un dialog politic pozitiv cu UE. După cum a mărturisit un diplomat ucrainean: „Este cert că noi nu ne dorim ca toate întâlnirile noastre în UE să se mărginească la cazul lui Timoșenco. Având o discuție constructivă și pozitivă cu privire la Transnistria ne-ar putea ajuta să dezamorsăm relațiile noastre tensionate cu UE.”

Diplomații ucraineni consideră că măsurile de consolidare a încrederii ar trebui să rămână instrumentul principal de apropiere dintre Chișinău și Tiraspol. Mai mult decât

atât, Kievul este de părerea că termenul de “reintegrare” nu este unul pozitiv și ar trebui să fie exclus din lexiconul politic. De rând cu măsurile de consolidare a încrederii, procesul trebuie să se axeze pe cooperare economică. Aceasta ar putea contribui la crearea relațiilor de afaceri strânse. Și acest fapt ar putea convinge interesele mediului de afaceri transnistrean că cooperarea cu Moldova este oportunitatea lor cea mai bună de a se angaja în activități economice profitabile, stabile și legale.

Ucraina are mai multe motive de a nu se concentra pe reintegrare atât de energic ca ceilalți actori regionali. Ucraina are legături de afaceri și politice strânse cu elitele transnistrene. Portul de la Odesa, este, de fapt, poarta Transnistriei spre lume. Ucraina ar dori să asigure drepturile lingvistice ale unei minorități ucrainene de proporții în regiune. Și ea câteodată cade pradă temerilor nerealiste instigate de către Rusia și Transnistria precum că Moldova s-ar putea uni cu România. Elitele ucrainene regionale, în special, dar nu numai, cele din regiunea Odesa care se mărginește cu Transnistria, au multiple relații de afaceri cu diverse părți a elitei transnistrene.

Luând în considerație toate problemele pe care ea le are cu Rusia, de la conflicte

energetice și litigii comerciale până la dezbateri cu privire la rolul limbii ruse, Ucraina nu dorește ca Transnistria să devină un alt factor care complică relațiile sale cu marele său vecin de la est. Este puțin probabil că Ucraina va insista asupra unei soluționări atâta timp cât se creează impresia că singurele soluții viabile ar implica un fel de federalizare. Ucraina a avut în trecut propriile sale probleme cu regiuni ca Crimeea care cereau mai multă autonomie de la centru. De aceea, Kievul se îngrijorează că un aranjament federativ ar putea crea un precedent pentru Rusia de a întreprinde încercări de a federaliza Ucraina. Ucraina are propriile probleme interne cum ar fi probleme economice, tensiuni în relațiile sale cu Rusia și o lipsă de credibilitate din partea UE. Această situație internă înseamnă că Ucraina nu este în poziția de a fi un jucător puternic în problema Transnistriei.

Pe scurt, Ucraina deseori joacă un rol pozitiv în proces dar nu a reușit să fie deosebit de activă în soluționarea conflictului în felul în care acest fapt ar fi apreciat de către Moldova, Transnistria sau UE. Abordarea Ucrainei a problemei transnistrene este influențată de factori compensatori care o lasă aproape fără sorți de izbândă, prinsă la mijloc.

## ANGAJAMENTUL PLAFONAT AL UE

În decembrie 2002 UE a emis o primă declarație scurtă de politică externă cu privire la Transnistria, ceea ce va deveni prima salvă a unei implicări crescânde în soluționarea conflictului. Un deceniu mai târziu SUA s-a îndepărtat din ce în ce mai mult de la afacerile Europei de Est. OSCE joacă un rol important în calitatea sa de forum și rețea de expertiză cu privire la Transnistria dar nu are de ajuns greutate pentru a dirija procesul. În afară de Rusia, UE este acum principalul actor internațional implicat în procesul de soluționare a conflictului. Pe parcursul ultimului deceniu ea a influențat reglementarea conflictului în două moduri : întreprinzând acțiuni directe pentru a influența soluționarea conflictului, în diplomație, securitate, comerț și sfera financiară ; și influențând mediul internațional și actori ca Rusia și Ucraina.

În 2005, UE a desfășurat o misiune de asistență la frontieră care coopera cu serviciile vamale și de grăniceri ale Moldovei și Ucrainei cu scopul de a reduce contrabanda din regiune. Astfel, au fost impuse restricții de deplasare pentru liderii transnistreni care mai târziu au fost anulate. Tot UE a jucat un rol important în ofensiva comună Moldova-Ucraina-UE care a forțat majoritatea exportatorilor transnistreni să se înregistreze la autoritățile moldovenești. Dar după un punct culminant inițial, la mijlocul deceniului trecut, atins de inițiativele elaborate pentru a promova soluționarea conflictului, UE și-a pierdut din avânt. Probleme economice interne proprii combinate

cu efectul cumulativ al multor ani de efort din partea Rusiei și Transnistriei de a crea blocaje și-au spus cuvântul.

Procesul de la Meseberg a oferit Rusiei posibilitatea de a participa la elaborarea politicii de securitate în schimbul unui progres concret în reglementarea conflictului din Moldova. Lansând această inițiativă diplomatică în 2010, Cancelarul Merkel urmărea mai multe obiective. Unul a fost acela de a răspunde cererii președintelui Dmitri Medvedev de a reconsidera arhitectura securității europene. În același timp inițiativa avea menirea să dea un ton mai cooperant și constructiv agendei de securitate UE – Rusia ; un domeniu care a fost nespul de tensionat în urma războiului din 2008 din Georgia. Germania, de asemenea, încerca să sprijine guvernul moldovean, care este angajat din 2009 încoace într-un proces dinamic de apropiere de UE.

Din perspectiva Moscovei, oferta Meseberg nu a fost decât vorbe goale. I s-a oferit o instituție “soft” în schimbul renunțării la prezența sa militară și politică “dură” în Transnistria. Rusia are tendința de a plăcea comitete și organizații cu nume răsunător. Dar știe, de asemenea, că instituțiile anterioare cum ar fi Consiliul Permanent Comun NATO-Rusia în 1997 și Consiliul NATO – Rusia în 2002, de rând cu alte cadre de nivel inferior între UE și Rusia, aproape niciodată nu s-au ridicat la includerea reală în procesul de luare a deciziilor, fie din partea NATO sau UE. Procesul de la Meseberg, prin urmare, nu a reușit să schimbe

abordarea actuală rusă în regiune sau să activeze UE în ansamblul său. Dar diplomația lui Merkel a contribuit la relansarea discuțiilor 5+2 privind Transnistria și a scos Rusia în avanscenă, limitând potențialul său de a juca un rol perturbator.

În lipsa unui progres politic semnificativ, UE s-a concentrat pe pași mai mici. Ea și-a luat deja angajamentul de a cheltui aproximativ 30 de milioane € pentru soluționarea conflictului din Transnistria în următorii câțiva ani. Acești bani vor sprijini procesul de consolidare a încrederii cu proiecte concrete care ar putea impulsiona legăturile și interdependența dintre cele două maluri ale Nistrului și de a crește influența UE în regiune. Cu toate acestea, multora la Chișinău le este frică că această abordare ar putea consolida expunerea internațională a Transnistriei și durabilitatea independenței sale de facto. Chiar dacă există un risc că o astfel de abordare va alimenta ambițiile secesioniste, ea este în esență corectă. Cu toate acestea, oricare ar fi asistența UE ce probabil va fi desfășurată pentru a aduce mai aproape Chișinăul și Tiraspolul, aceasta este devansată de angajamentul politic și economic al Rusiei de a sprijini Transnistria și menține regiunea separată de restul Republicii Moldova.

Ambițiile UE privind Transnistria par să se fi plafonat. Dar integrarea UE-Moldova este pe o traiectorie ascendentă rapidă de la venirea la putere a Alianței pentru Integrare Europeană în Republica Moldova în anul 2009. De atunci, Republica Moldova a ajuns să fie privită ca un model de poveste de succes în Parteneriatul Estic al UE - o impresie care este amplificată de comparația cu regresul Ucrainei și de fapt înghețarea relațiilor sale cu UE. Moldova a lansat negocierile privind un Acord de Asocieră, intrarea într-o ZLSAC, pre-

cum și stabilirea unui regim fără vize cu UE.

Aceste inițiative au implicații clare pentru Transnistria. În ceea ce privește discuțiile referitor la regimul fără vize, Republica Moldova ar trebui să se asigure că frontierele sale sunt bine gestionate. Dar din moment ce autoritățile transnistrene controlează o secțiune a frontierei Republicii Moldova cu Ucraina, Republica Moldova nu poate fi considerată drept având control deplin asupra frontierei sale. Frontiera nu este complet necontrolată, deoarece ucrainenii au stabilit controale la frontieră, iar autoritățile transnistrene au, de asemenea, propriile lor controale vamale și de frontieră. Dar, din punctul de vedere al Republicii Moldova, țara nu are ultimul cuvânt în a decide cine intră și iese din țară prin regiunea transnistreană, deoarece nu efectuează verificarea pașapoartelor persoanelor care intră și ies din Transnistria.

Republica Moldova ar fi, în principiu, chiar dacă fără o mare dorință, dispusă să desfășoare forțe ale poliției de frontieră la linia de hotar administrativ între partea țării controlată de Chișinău și Transnistria. Acest lucru ar putea garanta că gestionarea frontierei Republicii Moldova este în conformitate cu standardele așteptate de către UE, ca parte a dialogului referitor la regimul fără vize. Cu toate acestea, acest lucru ar avea probabil un efect perturbator asupra contactelor dintre oameni peste râul Nistru, deoarece mulți rezidenți din Transnistria sunt titulari de pașapoarte rusești, ucrainene, sau vechi sovietice. Controalele la frontieră ar putea provoca complicații pentru ei în deplasare în restul Moldovei. Până în prezent, UE, care dorește să încurajeze contactele dintre oameni între părțile divizate ale Republicii Moldova, a fost flexibilă în această problemă. Totuși, după cum Moldova se îndreaptă spre un regim fără vize cu UE, este posibil ca un regim de monito-

rizare mai puternic de-a lungul frontierei administrative cu Transnistria să fie pus în aplicare.

Chiar mai important este impactul potențial asupra Transnistriei al discuțiilor UE-Moldova privind comerțul liber aprofundat și cuprinzător. Aproape toți exportatorii transnistreni sunt în prezent înregistrați de autoritățile moldovenești. Acest lucru le permite să exporte în UE în cadrul regimului de comerț preferențial acordat Republicii Moldova numit Preferințele Comerciale Autonome. Din acest motiv, în ultimii ani, mai mult de 50 la sută din exporturile transnistrene și, uneori, aproape 60 la sută, s-au îndreptat spre UE. Dar o zonă de comerț liber UE – Moldova este preconizată să intre în vigoare în toamna anului 2013. Preferințele Comerciale Autonome se vor încheia, iar Transnistria va avea două opțiuni. Se poate confrunta cu un regim comercial mult mai dur cu UE, ca un exportator de „bunuri cu origine nespecificată”, la care se aplică cele mai mari tarife. Aceasta ar putea afecta grav exporturile sale. Alternativ, ea ar putea pune în aplicare acquis-ul comunitar, astfel încât să se încadreze în ZLSAC. Formula „Profund și cuprinzător” a acordului Zonei de liber schimb înseamnă că Republica Moldova trebuie să adopte părți largi ale acquis-ului UE, să pună în aplicare standardele UE și să se angajeze în reforme instituționale de proporții, ca parte a procesului de aderare la ZLSAC. Implementarea acquis-ului necesită mult timp și este foarte costisitoare, iar Republica Moldova primește asistența UE în acest proces. Pentru Transnistria va fi dificil să urmeze exemplul.

Moldova a invitat reprezentanții Transnistriei să participe la discuțiile sale cu UE privind ZLSAC în speranța că Transnistria va formula cereri privind cotele, perioadele de tranziție, și a potențialei asistențe din partea UE în

procesul de implementare a acquis-ului. Transnistria a acceptat oferta fără mare tragere de inimă, trimițând un diplomat junior să urmărească negocierile. Ea părea să aibă o mică intenție de a juca un rol proactiv, fie în încercarea de a concura poziția Republicii Moldova la negocieri sau în adaptarea la realitățile ZLSAC și implementarea componentelor necesare ale acquis-ului. Reacția slabă a Transnistriei la posibilitatea de a participa la discuțiile privind ZLSAC a reflectat lipsa sa de oameni calificați pentru a lua parte la discuții. Au fost unele semne, de asemenea, a incertitudinii cu privire la beneficiile ZLSAC, precum și nedorința sa de a supăra Rusia.

Retorica politică a Transnistriei și realitățile economice se contrazic reciproc. Conducerea regiunii nu a reușit să înceapă pregătirea pentru un regim comercial al ZLSAC. Ea reasigură în mod constant Rusia și populația sa rusofilă că dorește să se integreze în inițiativele integraționiste euro-asiatice conduse de Rusia. Dar acest gen de politică ar putea da o lovitură severă comerțului și intereselor economice proprii. Șevciuk trebuie să navigheze între două extreme. El este dependent de Rusia, iar pe termen scurt, este urgent ca regiunea să continue să primească subvenții de gaze, transferuri de numerar și sponsorizări geopolitice din partea Rusiei. Dar pe termen lung, interesele Transnistriei se află în asigurarea unei baze economice funcționale, care ar fi putut fi realizată printr-o implicare mai profundă politică și economică în relația cu UE. Până în prezent, descurcarea pe cont propriu nu a fost alegerea preferată a Transnistriei. Beneficiile pe termen scurt ale subvențiilor ruse par să depășească interesele Transnistriei pe termen lung de a dezvolta o bază economică mai durabilă prin intermediul comerțului cu UE.

# URMĂRIREA REINTEGRĂRII DE FACTO

Nimeni nu dorește amânarea soluționării conflictului. Dar o soluție proastă este mai rea decât lipsa unei soluții. Deci, în mod realist, comunitatea internațională și UE nu ar trebui să militeze chiar acum pentru o soluționare rapidă a conflictului. În schimb, ei ar trebui să încerce să transforme valul de soluționare a conflictului din status quo-ul independenței Transnistriei într-o politică de jos în sus a reintegrării de facto a Republicii Moldova și Transnistriei.

UE ar trebui să revadă politicile sale la mai multe niveluri. Rolul cel mai important al UE este de a forma și de a proteja un mediu regional care să conducă la soluționarea conflictului. Acest lucru ar trebui realizat prin cooperare cu Rusia și Ucraina și prin susținerea măsurilor de consolidare a încrederii. UE trebuie să continue să dezvolte politicile sale orientate spre Transnistria și să încerce să dezvolte imaginea și influența UE în regiune. Cel mai mare impact pe care UE îl va avea asupra stabilității regionale va fi prin sprijinul său continuu acordat eforturilor de integrare europeană ale Republicii Moldova.

## *Implicarea Rusiei*

Rusia are o tendință de a vorbi în echivoci cu partenerii săi diplomatici, așa că de multe ori fiind rezonabilă în discuțiile cu privire la soluționare conflictului în Transnistria, să adopte apoi, dintr-o dată, tactici diplomatice disruptive. Scopul Rusiei în regiune este de a

avea o Moldovă reintegrată, dar docilă care nu se îndreaptă spre UE, dar în schimb, este conectată, dacă nu chiar pe deplin integrată, la Uniunea Eurasiatică condusă de Rusia. Și diplomația fără energie a UE este puțin probabil să schimbe fundamental obiectivele rusești.

Cu toate acestea, UE ar trebui să mențină Transnistria în vizorul relațiilor sale diplomatice cu Rusia, astfel încât să facă presiuni pentru o mai mare consolidare a încrederii între Moldova și Transnistria. UE nu ar trebui să se grăbească să ajungă la tocmele de angajare sau să caute o soluție rapidă a conflictului doar pe hârtie. Acest conflict nu va fi rezolvat printr-un blitzkrieg diplomatic.

Toate părțile interesate, inclusiv UE, ar trebui să promoveze măsuri pentru a spori durabilitatea consolidării încrederii prin transformarea procesului într-o acțiune relevantă și vizibilă pentru publicul larg. Aceste măsuri ar trebui să includă o demilitarizare a punctelor de control pe drumurile și podurile dintre Moldova și Transnistria. Pacificatorii ar trebui să fie scoși de pe aceste drumuri. Ei ar putea să mențină o prezență în zona de securitate, dar barajele, sacii de nisip, și sârma ghimpată ar trebui să fie eliminate, iar vehiculele blindate existente ar trebui să fie înlocuite de camioane ale armatei. Riscul ostilităților militare este în prezent aproape de zero și nu este nevoie de infrastructură militară vizibilă. Aceste modificări vizibile în mod public în zona de securitate ar putea contribui la crearea unui sentiment de stabilitate și o mai mare încredere între zonele de conflict. Și ar reduce la minimum riscurile

de incidente de securitate, cum ar fi uciderea civililor de către pacificatori.

Deși Moldova a solicitat ca trupele ruse să fie înlocuite cu o misiune civilă internațională, Transnistria insistă ca ele să rămână. În timp ce UE și Moldova ar trebui să continue să ceară retragerea trupelor ruse, o soluție de compromis intermediară ar fi de a reduce numărul de pacificatori și a adăuga un grup internațional numeros de mediatori civili (UE, Rusă, și Ucraina). Acești civili ar monitoriza situația de securitate, alături de formatul existent de menținere a păcii. Aceste forțe mixte civile-militare ar fi un lucru unic. Dar ar reprezenta un pas spre certitudinea că operațiunea de sprijinire a păcii este acceptabilă pentru ambele părți implicate în conflict. Și ar constitui un precedent pozitiv în cooperarea UE - Rusia în domeniul securității. UE ar trebui să devină, de asemenea, o parte a Comisiei Unificate de Control trilaterale existente, care supraveghează pacificatorii.

## *Acțiunile ce se referă la Transnistria*

Transnistria este dispusă să continue cooperarea cu Republica Moldova și UE. Dar este constrânsă de către opoziția internă unei apropieri și, mai important, de circumspecția Rusiei față de aceste contacte. Deci spațiul său de manevră este limitat. UE poate răspunde la această provocare prin urmărirea angajamentelor pe mai multe fronturi. Proiectele finanțate de UE în Transnistria ar trebui să fie parțial orientate spre cooptarea autorităților transnistrene într-o relație mai cooperantă, bazată pe încredere - chiar dacă acest lucru provoacă uneori circumspecție la Chișinău.

Este la fel de important să nu se exacerbeze separarea de facto a Transnistriei de restul Moldovei. Mai degrabă decât acordarea de asistență pentru îmbunătățirea exclusiv a situației socio-economice din regiune, finanțarea UE ar trebui să fie în armonie cu necesitățile de soluționare a conflictului, prin crearea a mai multor legături între cele două maluri ale râului Nistrului. De exemplu, UE și Republica Moldova ar putea înființa un fond pentru a acorda burse studenților transnistreni pentru a studia la Chișinău. Bursele de studiu acordate moldovenilor pentru a studia în UE ar trebui să fie disponibile și pentru transnistreni și să fie promovate pe scară mai largă în regiune. Euroregiunea creată recent care include părți din Moldova, Ucraina, precum și regiunea transnistreană ar putea fi o altă oportunitate pentru mai multe proiecte. UE ar putea transforma Euroregiunea într-un punct central pentru proiectele sale de asistență. Acest lucru i-ar permite să întreprindă inițiative regionale mai largi la care ar participa Ucraina, precum și să intensifice relațiile cu autoritățile transnistrene locale. Prin lărgirea cercului de participanți, s-ar putea evita o parte din discuțiile cele mai politizate cu privire la statutul juridic al regiunii.

Cel mai important este ca UE să caute să conecteze Transnistria, cât mai mult posibil, la dialogul UE-Republica Moldova privind probleme cum ar fi zona de liber schimp aprofundat și cuprinzător și dialogul privind liberalizarea regimului de vize. Transnistria va trebui să se miște repede pentru a se asocia la negocierile ZLSAC și va avea nevoie de ajutor din exterior ca să facă acest lucru. Aceasta presupune o participare mai amplă pentru transnistreni în echipa de negocieri din Moldova. Implicarea mai mare în negocieri ar permite

Transnistriei să transmită interesele comunității de afaceri transnistrene negociatorilor moldoveni, astfel încât acestea să poată fi luate în considerare în cadrul discuțiilor.

Deși va fi dificil, Transnistria va trebui să înceapă implementarea standardelor și acquis-ului UE. Numai făcând acest lucru ar putea fi salvat potențialul de export al Transnistriei și s-ar oferi speranțe pentru economia sa slabă să-și revină prin asigurarea accesului continuu și îmbunătățit la piața UE. La fel, UE ar putea desemna consilieri în probleme de comerț pentru a lucra cu executivul, legislativul și asociațiile de afaceri transnistrene în cadrul unei foi de parcurs pentru implementarea acquis-ului, care ar permite Transnistriei să fie pe deplin asociată cu ZLSAC. Acești consilieri ar putea avea sediul în biroul OSCE de la Tiraspol. Această măsură ar fi greu de adoptat pentru conducerea transnistreană, în parte din cauza puternicelor sentimente interne anti-UE și, parțial, deoarece Rusia probabil va dezaproba ferm un astfel de flirt cu agenda europeană în regiune. Dar dacă regiunea își dorește să aibă o economie productivă și să nu fie complet subvenționată de către Rusia, companiile locale au nevoie de acces la piețele UE. În același context, UE ar trebui să pregătească un plan B, în cazul în care Transnistria, din motive politice sau tehnice nu poate adera la ZLSAC. O parte a acestui plan ar putea fi prelungirea actualului regim comercial facilitat pentru regiune pentru o perioadă de tranziție după 2013, astfel încât să se acorde mai mult timp regiunii de a se alia la ZLSAC.

O altă cale de cooperare ar fi să se extindă relația cu Transnistria privind gestionarea frontierelor. Acest lucru s-ar potrivi foarte bine cu eforturile UE de a îmbunătăți controalele la frontieră în vecinătatea extinsă, cum ar fi dia-

logul de vize cu Republica Moldova, Ucraina și Rusia. Pentru a facilita aceste eforturi, Misiunea UE de asistență la frontieră ar trebui să-și extindă mandatul, astfel încât să poată începe colaborarea directă cu autoritățile transnistrene. Misiunea UE de asistență la frontieră ar putea colabora cu poliția de frontieră din Moldova și de facto grănicerii din Transnistria pentru a armoniza practicile de frontieră și a le aduce în concordanță unele cu altele și cu practicile europene. După ce - și dacă - cooperarea UE cu Transnistria va avansa, ar trebui luate măsuri pentru a simplifica semnificativ circulația oamenilor peste Nistru. Acest lucru ar putea convinge Transnistria să elimine posturile sale curente de frontieră cu restul Moldovei.

## *Europenizând Moldova*

Oricare ar fi acțiunile întreprinse de UE, probabil cel mai mare impact asupra soluționării conflictului va veni de la efectele unei relații UE-Republica Moldova mai largi. Capacitatea Republicii Moldova de a se consolida în calitatea sa de stat democratic care face progrese spre UE ar putea avea o influență decisivă asupra soluționării conflictului. Liberele schimburi dintre UE și Republica Moldova, liberalizarea regimului de vize, precum și apropierea politică sunt pași importanți pentru soluționarea conflictului. Deci, odată ce Republica Moldova va îndeplini condițiile necesare, UE ar trebui să recurgă cât mai curând posibil, la implementarea unei zone de comerț liber și liberalizarea regimului de vize. În niciun caz relațiile UE cu Moldova nu trebuie să fie ostaticul problemei transnistrene, de exemplu, în ceea ce privește ZLSAC. Acest lucru nu va face

decât să încurajeze pe cei care caută să submineze procesul de soluționare a conflictului.

Atractivitatea crescândă a Republicii Moldova ar trebui să fie cât mai vizibilă și evidentă pentru locuitorii regiunii transnistrene, astfel încât să schimbe „echilibrul de atractivitate” pe teren. Pentru a realiza acest lucru, Moldova ar trebui să acorde prioritate dezvoltării în orașele și satele în apropierea frontierei administrative cu Transnistria. Vorbind mai concret, ea ar trebui să investească în dezvoltarea și crearea de locuri de muncă în orașe și în jurul lor spre exemplu la Rezina sau Varnița, o suburbie a orașului Bender / Tighina controlat de Transnistria. UE ar putea acorda sprijin proiectelor care arată că Republica Moldova beneficiază din dialogul cu UE într-un mod care este resimțit de cetățenii obișnuiți. În scopul de a promova această imagine, UE și Moldova ar trebui să se concentreze pe îmbunătățiri concrete și vizibile ale nivelului de viață, evidente pentru toți. Acestea ar putea include renovarea cinematografelor și cluburilor de noapte, iluminarea străzilor și renovarea

drumurilor. Serviciul de Wi-Fi public ar putea fi implementat în orașe cum ar fi Rezina și Varnița. Școlile și spitalele ar putea fi modernizate și un sprijin special și înlesniri fiscale ar putea fi acordate întreprinderilor mici. Nu trebuie de neglijat nici populația de pe malul drept. Pentru a susține interesul față de reintegrare în rândul populației de pe malul drept, campanii publice de informare subliniind beneficiile potențiale pentru societatea moldovenească în urma soluționării conflictului vor fi esențiale.

Soluționarea conflictului din Transnistria nu trebuie să fie înțeleasă ca un eveniment singular: o zi când Chișinăul și Tiraspolul semnează un document care pune capăt conflictului. Un acord rapid și nepotrivit ar putea fi chiar dăunător dacă el va întrerupe mersul reformelor în Republica Moldova și procesul său de integrare europeană. În schimb, UE ar trebui să se concentreze pe elaborarea unei soluții de jos în sus, prin politici care să promoveze reintegrarea de facto a Republicii Moldova în diverse sfere socio-politice. Un acord oficial va urma în mod firesc.



# NOTE

ПРИЛОЖЕНИЕ



от Анагора с ЕС, так, как это опущают на себе рядовые граждане. Для того чтобы достичь этого, Молдова и ЕС должны сфокусироваться на конкретных и видимых улучшениях жизни. Это может включать в себя реконструкцию кинотеатров и ночных клубов, уличное освещение, ремонт дорог. Можно провести бесплатные Wi-Fi интернет в таких городах как Резина и Варница. Школы и больницы могут быть модернизированы, а малый бизнес может поддержать наготовыми пособиями.

Следует также учитывать правовое Molдавское население. Для поддержания интереса к ринтерации с ЕС правоохранительные органы, следуют проводить информационные кампании, подчеркивающие потенциальную

выгоду для молдавского сообщества от урегулирования конфликта. Урегулирование конфликта в Приднестровье не следует понимать как одностороннее мероприятие: а именно, когда Кишинев и Тирасполь подпишут документ, который позволит концу конфликта. Быстра и гравная севка может лишь навредить, если будет мешать реформам в Молдове и процессу европейской интеграции. Вместо этого, ЕС должен сосредоточиться на урегулировании конфликта, и не пытаться проводить «снизу-вверх», способствуя постепенной ринтерации Молдовы в различные социальные-политические сферы. А формальная севка будет естественным следствием этого процесса.

Какие бы действия не предпринимала ЕС, наибольшее влияние на урегулирование конфликта будет оказано резолюциями взаимности между ЕС и Молдовой. Споспешность Молдовы консолидировано, как демократическое государство, добиться прогресса в европейском направлении, может оказать решающее воздействие на урегулирование конфликта. Свободная торговля между ЕС и Молдовой, либерализация визового режима и политическое сотрудничество являются важными ступенями решения конфликта. И, как только Молдова выполнит все необходимые условия, дождется как можно скорее внедрить соглашения о свободной торговле и либерализации визового режима. Ни при каких обстоятельствах заожниками Приднестровья, например как в ситуации с соглашением о зоне свободной торговли. Это только взодрит потенциалы ных противников урегулирования конфликта. Повышение привлекательности Молдовы можно быть связано как можно очевидней для жителей Приднестровья, для того чтобы изменить «баланс привлекательности» в регионе. Для достижения этой цели, Молдова должна на уделить приоритетное внимание развитию городов и сел вблизи административной границы с Приднестровьем. Если раскуждать континент, то ей следует инвестировать в развитие и создание рабочих мест как внутри, так и вокруг таких городов, как Резина или Варница, приора контролируемого Приднестровьем Бендер/Типинь. ЕС может подержать проекты, которые демонстрируют выгоду Молдовы

## *Европейская Молдова*

предпринять меры для максимального улучшения привлекательности через Анестр. Это могло бы помочь переубедить Приднестровье убраться таможненные посты с других участков молдавской границы.

непрерывный и качественный доступ к рынку ЕС. ЕС может выдвигать торговые советники для работы с Приднестровским Правительством, законодательной властью, бизнесом для создания дорожной карты, которая позволит бы в полной мере присоединить Приднестровье к соглашению о свободной торговле. Эти советники могут обосноваться в офисе ОБСЕ в Тирасполе. Эта мера будет лаваться руководством Приднестровья крайне сложно, отчасти из-за сильных анти-европейских настроений в регионе, а отчасти потому, что Россия, скорее всего, не очень одобряет такой фавит с Европой. Но если регион жевает эффективную экономику и избежать полного субсидирования России, местные предприятия дожны иметь доступ на рынки ЕС. Европейский Союз также должен подготовить план Б, в случае если Приднестровье по политическим или техническим причинам не сможет присоединиться к Соглашению. Частью этого плана может быть проведение преференциального торгового режима для региона в течение переходного периода после 2013 года, с тем, чтобы дать региону больше времени присоединиться к Соглашению о свободной торговле. Другим направлением сотрудничества могло бы служить расширение сотрудничества с Приднестровьем по управлению границей. Это внесало бы в усилия ЕС, направленные на улучшение пограничного контроля в более широком охвате, например визовый аналитический обзор, например, Украины и России. Для того чтобы обогатить эти усилия, дождется быть расширен мандат Миссии ЕС по приграничной помощи, с тем чтобы сотрудничать напрямую с приднестровскими руководителям. Миссия ЕС по приграничной помощи могла бы работать совместно с Молдавской пограничной полицией и силами, охраняющими Приднестровскую границу, для того чтобы привести их в соответствие с другими с государствами. Когда и если достигнута Приднестровье возымеют успех, дождется будут



# В ПОГОНЕ ЗА РЕАЛЬНОЙ РЕИНТЕГРАЦИЕЙ

лову, которая не движется в сторону ЕС, а вместе с ней интегрируется, ни даже интегрируется в Евразийский Союз. И мягкой интеграции ЕС вряд ли удастся существенно изменить

период России. Тем не менее, ЕС должен поддерживать Принстворье в центре внимания своего дипломатического сотрудничества с Россией, с тем, чтобы добиться большего доверия между Мадовой и Принстворьем. ЕС не должен торопиться с грандиозной сделкой или с по-иском быстрого решения конфликта на бумаге. Этот конфликт не может быть решен путем дипломатического банкротства.

Все заинтересованные стороны, в том числе ЕС, должны проявлять меры по повышению доверия, алая процесс актуальным и заметным для широкой общественности. Эти меры должны включать демилитаризацию контрольно-пропускных пунктов на дорогах и мостах между Мадовой и Принстворьем. Миротворцы должны быть сняты с этих дорог. Они могли бы сохранить свое присутствие в зоне безопасности, но бокпосты, мешки с песком и колючая проволока должны быть ан-визированы, а бронетранспортеры заменены армейскими внедорожниками. Риск военных действий в настоящее время близок к нулю, и нет никакой необходимости в явной военной инфраструктуре. Эти видимые для общественности изменения в зоне безопасности помогут создать ощущение стабильности и большому доверию между сторонами конфликта. И это должно быть к минимуму риск инцидентов, таких как убийство гражданских лиц миротворцами. Хотя Мадова потребовала замену российских войск на международную гражданскую миссию, но Принстворье настаивает

Отсрочка разрешения конфликта – это не то, чего все жаждут. Но похожие решения хуже, чем его отсутствие. Таким образом, на данном этапе международному сообществу и ЕС не стоит настаивать на быстром решении конфликта. Вместо этого, они должны попытаться переместить ход урегулирования от статуса-кво и фактической независимости Принстворья в политику реальной реинтеграции Мадовой и Принстворья «снизу-вверх».

ЕС должен продумать свою политику на нескольких уровнях. Важнейшая роль ЕС в том, чтобы формировать и защищать региональные прецеденты, способствующие урегулированию конфликта. Это должно быть достигнуто путем сотрудничества с Россией и Украиной в поддержке мер по укреплению доверия. ЕС должен провозгласить развязать свою политику по отношению к Принстворью и стараться повысить свое влияние и образ в регионе. Наибольшее влияние ЕС на стабильность в регионе будет осуществляться через свою постоянную повестку европейской конференции Республики Мадова. Такая интеграция может создать основу для устойчивого урегулирования конфликта.

## Вовлеченные России

Россия имеет привычку увлечься с дипломатическими партнерами, поэтому она может очень часто расужать багоразумно в ходе принстворских переговоров, а затем неожиданно применить разрушительную ан-дипломатическую тактику. Россия хочет видеть регион объединенным, но подавляющую Мо-

режима торговли, преобладающего Молдове. В связи с этим в последние годы более 50 процентов экспорта Приднестровья, а иногда даже около 60 процентов, идет в ЕС. Она-ко соглашение о зоне свободной торговли ЕС-Молдова должно вступить в силу осенью 2013 года. Автономные Торговые Преперенции закончатся, и у Приднестровья останется 2 выхода. Он может столкнуться с жесточесним торгового режима с ЕС, как экспортер «товаров неизвестного происхождения», к которым применяются самые высокие тари-фы. Это может серьезно ударить по экспорту региона. В качестве альтернативы, Тирасполь может соблюдать законодательство ЕС, чтобы попасть под Соглашение о Зоне Углублен-ной и Всобъемлющей Свободной Торговли. «Глубокая и всеобъемлющая» формула согла-шения о зоне свободной торговли означает, что Молдова должна больше гармонизировать законодательство с ЕС, внедрить европейские стандарты, а также провести репутивные ин-ституциональные реформы в рамках процесса присоединения к соглашению. Гармонизация законодательства занимает много времени и несет огромные затраты, и Молдова пользуется поддержкой ЕС в этом процессе. Приднестро-вье будет сложно посваковать этому примеру. Молдова привлекала инвестивей Приднестровья участвовать в переговорах с ЕС о зоне свободной торговли, в надежде на то, что Приднестровье будет просить о квот-тах, переходном периоде и потенциальной помощи ЕС в гармонизации законодательства. Приднестровье приняло приглашение без обо-бото энтузиазма, отправив рядового дипломата для наболения за переговорами. Похоже на отсутствие сильного желания играть активную роль в попытках Молдовы сформиро-вать свою позицию в ходе переговоров, и адаптироваться к реальным соглашениям и внедрить необходимые часть европейского за-конодательства. Вряд ли реакция Приднестровья к возможности участвовать в переговорах от-

ражает отсутствие специалистов, с нужной для этого квалификации. Это также доказывает неуверенность в существующих соглашениях, а также нежелание обидеть Россию. Приднестрская отоворка и экономические реалии Приднестровья противоречат друг другу. Руководству региона не удавалось начать подготовку к новому торговому режиму. Оно постоянно убеждает Россию и прорусские настроения населения, что ждаст интегра-роваться Евразийский Союз. Но подобная политика может нанести серьезный удар по ответственным торговым и экономическим ин-тересам. Шведы должны разрываться между двумя крайностями. Он зависит от России, и в краткосрочной перспективе крайне важно, чтобы регион проваожал получать субси-дии российским газом, а также перевавать и геополитическое соперничество. Однако в долгорочной перспективе, интересы Прид-нестровья заключаются в обеспечении функ-циональной экономической базы, которая может быть достигнута путем более глубокого по-литического и экономического взаимодействия с ЕС. До сих пор уверенность в себе Приднестровья не была сильной стороной Приднестровья. Краткосрочная выгода от российских субсидий, похоже, перевешивает долгороч-ные интересы Приднестровья в становлении более устойчивой экономической базы за счет торговли с ЕС.

контролируют участок молдавско-украинской границы, Молдова не может претендовать на полный контроль своих границ. Граница не является полностью неконтролируемой, поскольку Украина устанавливает пограничный контроль, и приднестровские власти также имеют свои собственные фактические пункты таможенного и пограничного контроля. Но с молдавской стороны, страна не имеет полного преследования о том, кто въезжает в страну и выезжает через приднестровский регион, так как не осуществляется проверка документов лиц, въезжающих и выезжающих из приднестровья.

Молдова, в принципе, даже если не хотит, может и жевала бы развернуть пограничные линии по линии административной границы между территориями, контролируемой Кишиневом и Тирасполем. Это может гарантировать управление границами Молдовы в соответствии со стандартами ЕС, в рамках безвизового управления границами Молдовы в соответствии с административной границей с приднестровьем.

Еще более важным является потенциальное повышение правосудия на приднестровье через евровызовы Молдовы и ЕС о габриолы и всеобщем-мощей зоне свободной торговли. Почти все приднестровские экспортеры в настоящее время зарегистрированы в Молдове. Это позволяет им экспортировать в ЕС в рамках Автономных Торговых Преференций - благаприятного

формате 5+2, держа Россию в центре внимания, что ограничивает ее возможность играть подравняющую роль.

В отсутствие серьезного политического прорыва, ЕС сосредоточивая на более мелких шагах. Европейский Союз уже обязався потратить в среднем около 30 млрд евро на урегулирование приднестровского конфликта. Эти деньги будут направлены проектами, которые могли бы укрепить связь и взаимозависимость между обоими берегами Днестра, а также увлечь внимание Европейского Союза в регионе. Тем не менее, многие в Кишиневе опасаются, что такой подход может усилить международную позицию приднестровья и устойчивость фактической независимости. Даже если есть риск, что такой подход может усилить сепаратистские амбиции, в этом есть смысл. Тем не менее, несмотря на всю помощь ЕС в попытке сблизить Кишинев и Тирасполь, она затмевается политическими и экономическими обязательствами России в подержку приднестровья и сохранения отчужденности региона от остальной части Молдовы.

Амбиции ЕС к приднестровскому во-просу, похоже, стабилизировались. Но после прихода к власти в 2009 году Авьянса за Евророссийскую интеграцию процесс интеграции Молдовы в ЕС резко ускорился. С тех пор, Молдову стали считать историей успеха в Восточно-Европейском партнерстве - впечатлительное, которое усиливается по сравнению с отходом Украины назад и замораживанием ее отношений с ЕС. Молдова начала переговоры по Соглашению об Ассоциации, вступлению в ДСГТА, и установлению безвизового режима с ЕС.

Эти инициативы имеют явные последствия для приднестровья. Что касается первого - это означает, что Молдова начнет по-прежнему обеспечивать управление своими границами. Но пока приднестровские власти

# СТАБИЛИЗАЦИЯ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ ЕС

В декабре 2002 года ЕС выступила с первым коротким внешнеполитическим заявлением по Принадлежности, что стало первым шагом в регулировании участия в регулировании конфликта. Ассигнование средств, США все больше отходит от Восточно-Европейской политики. ОБСЕ играет важную роль в качестве платформы и серии экспертиз по Принадлежности, но не обладает весом для управления процессом. Наряду с Россией, ЕС в данный момент является основным партнером в регулировании конфликта, вовлеченным в регулирование и финансирование конфликта. За последние 10 лет, он внес свой вклад в разрешение конфликта двумя способами: путем прямого воздействия на регулирование конфликта, в дипломатии, безопасности, торговле и в финансовой сфере; и путем возобновления переговоров на международном уровне и Украине, с целью предотвращения конфликта и пограничными саботажами в Молдове и Украине, с целью предотвращения конфликта. В 2005 году ЕС развинула Миссию ЕС по приграничной помощи, которая работала на протяжении нескольких лет и пограничными саботажами в Молдове и Украине, с целью предотвращения конфликта и пограничными саботажами в Молдове и Украине, с целью предотвращения конфликта. В 2005 году ЕС развинула Миссию ЕС по приграничной помощи, которая работала на протяжении нескольких лет и пограничными саботажами в Молдове и Украине, с целью предотвращения конфликта и пограничными саботажами в Молдове и Украине, с целью предотвращения конфликта.

Мезобергский процесс преаюжна Россия включилась в Европейскую политику безопасности, в обмен на конкретный процесс в регулировании конфликта в Молдове. Запуском этой дипломатической инициативы в 2010 году, Канцлер Меркель преследовала несколько целей. Она из них была ответом на обращение Президента Дмитрия Медведева о пересмотре архитектуры европейской безопасности. В то же время, инициатива была направлена на достижение более тесного сотрудничества и конструктивного тона на повестке дня ЕС-Россия, область, которая серьезно пострадала в 2008 году из-за войны в Грузии. Германский также старается поавержать молдавское Правительство, которое с 2009 года активно обжидается с ЕС. С точки зрения Москвы, Мезобергский преаюжение было не более чем горячий воздух. Был преаюжен «сабын» институт, в обмен на отказ своего «жесткого» военного и политического присутствия в Принадлежности. Россия больше нравится громкие названия, к примеру, комитеты или организации. Но в то же время известно, что преаюжение организованных, такие как Совместный Лостовный Совет Россия-НАТО от 1997 года и Совет Россия-НАТО от 2002 года, наряду с другими ми низко-уровневыми структурами между ЕС и Россией, практически ни разу не привели к реальному вовлечению процесса принятия решений как со стороны НАТО, так и со стороны ЕС. Поэтому Мезобергскому процессу не удалось изменить преобладающий российский подход к региону, ни в целом активизировать ЕС. Однако дипломатия Меркель помогла возобновить переговоры по Принадлежности в

Украина не желает, чтобы Приднестровье стало еще одним фактором, который осложнит ее отношения с большинством соседей на востоке. Украина вряд ли будет настаивать на урегулировании до тех пор, пока не окажется, что иррегулярные вооруженные формирования окажутся ответственными за возможные решения, которые будут приняты. Украина в прошлом была федеративной. Украина продвигает с такими регионами как Крым, требующий большей автономии от центра. Поэтому Киев опасается, что федеративное урегулирование может создать прецедент для России участвовать в попытках федерализации Украины. Украина свои собственные проблемы, такие как экономические трудности, напряженные отношения с Россией, и отсутствие доверия со стороны ЕС. Эта внутренняя ситуация означает, что Украина не в состоянии быть сильным игроком в Приднестровье.

Если вкратце, то Украина часто игнорирует позитивную роль в процессе, но не сумела стать достаточно активным игроком в урегулировании конфликта в той степени, чтобы это было оценено Молдовой, Приднестровьем и ЕС. Украинский подход к Приднестровью находится под влиянием противоречивых факторов, остающихся Украиной практически беспомощно зажатой посредине.

Украина не может быть исключен из политического процесса до принятия мер по укреплению доверия, процесс должен быть сосредоточен на построении прочных деловых отношений. И это может убавить деловые круги Приднестровья, что взаимодействие с Молдовой – завод их участия в прибыльной, стабильной и законной экономической деятельности.

Украина не фокусируется на интеграции так энергично, как другие региональные игроки. Украина имеет прочные деловые и политические связи с Приднестровскими элитами. Через Одесский порт, страна является воротами Приднестровья в мир. Украина хотела бы обеспечить языковые права значительного украинского меньшинства в регионе. И иногда подается на нерасистичные страхи, распространяемые Россией и Приднестровьем, о том, что Молдова может объединиться с Румынией. Украинские региональные элиты, особенно из части Приднестровья Одесской области, имеют прочные деловые отношения с частью Приднестровской элиты.

Украина все продвигает с Россией, от энергетических контрактов и торговых переговоров до споров о роли русского языка,

и Фиагом. На этих встречах Киев будет пытаться играть роль модератора. Это будет осуществляться по примеру самой первой встречи между Фиагом и Шлевиуком, которая имела место в Олесе в начале 2012 года при посредничестве Украины.

У Украины в течение длительного времени были хорошие отношения с Евгением Шлевиуком. Приднестровский лидер являлся этническим украинцем, учился в Киеве, и был близок к Украине на протяжении всей своей политической карьеры. Отношения некоторого натянулись, но не были окончательно испорчены, когда Шлевиук решил осуществить свою первую зарубежную поездку в Москву, а не в Киев, разочаровав тем самым много своих политических «арузей» из Украины. После конфликта Украины с ЕС по поводу торгонтного законодательства бывшего премьер-министра Юлии Тимошенко и некоторых других бывших министров, Киев обозначил свои конструктивные подходы к Приднестровью, как один из немногих объектов, где она может строить позитивный политический диалог с ЕС. Как признался украинский дипломат, «Мы явно не хотим, чтобы все наши встречи с ЕС организовывались только леном Тимошенко. Наилучшее значение и позитивной дискуссии по Приднестровью могло бы помочь нам разравнять напряженные отношения с ЕС».

Украинские дипломаты считают, что меры по укреплению доверия должны оставаться главными инструментам соглашения Кишинева и Тирасполя. Более того, Киев считает, что термин «реинтеграция» не является позитив-

сротовочена на встречах 1+1 между Шлевиуком этого времени Украина, вероятно, будет осуществлять роль в Приднестровье. В течение ную платформу, позволяющую играть более ОБСЕ в 2013 году, что предоставит ей очередную и ЕС. Украина будет предсказуемо взаимодействовать в миссию, что соответствует позиции Молдовы возглавляемой Россией, на межгосударственную живая изменение миротворческой операции, обомни государствами. Украина также подержит в том числе территориальные споры между жение, которое помогло решить ряд проблем, Молдова и Украина пошли на серьезное сотрудничество в государственных органах в Кишиневе. Приднестровских экспертов ретирировали действия, вынуждавшие практически всех подержать совместные Молдавско-Европейской своей территории в 2005 году. Украина также Миссии ЕС по приграничной помощи на ЕС в регионе. Киев подержать разветвление активности Молдовы и более активное участие Украина ратует за территориальную процесс урегулирования.

Псих Украине играть соответствующую роль в между множественном факторов, препятствующую часто так полагается, что Украина разрывалась паспортной жителям Приднестровья. Но очень так же как и Россия, она выдавала около 100,000 ружейных сил, и акает Молдову сабой. И, обуславливая присутствие российских вооруженных сил, и акает Молдову сабой. И, границе неразрешенный конфликт, который заинтересована иметь на своей юго-западной факта, но не является таковым. Страна не ком в урегулировании приднестровского конфликта, она могла бы стать ключевым игро-

## УКРАИНА: НЕУМЕСТНЫЙ ВЫБОР

и Всеобъемлющей Зоне Свободной Торговли (ДСФТА) единственно возможным путем. Подсоединение Молдова официально присоединится к этому соглашению о торговле, страна еще сильнее будет привязана к общеевропейскому экономическому пространству.

Некоторые действия России непрямые-ренно привели к враждебности Молдовы и даже части Приднестровской элиты. В Молдове, на утро 1 января 2012 года российский миротворец был вовлечен в трагическую смерть молдавского гражданина, который был застрелен на совместном контрольно-пропускном пункте миротворческих сил. Это был первый летальный случай после окончания военных действий в асептичности назад. Вместо того чтобы принести свои извинения, российский посол Вадерий Кузьмин обвинил во всем жертву происшествия, сказав, что тот был пьян. Он обвинил СМН в «разжигании истерии», и как ни странно, в том, что они несут себя «как Винни Пух, который нахохлясь в гостях у Кролика, на вопрос о том, что он будет есть, слушательное молочно или мед, ответил и то и другое, и без хлеба»<sup>6</sup> Кроме подобных невыясненных «дипломатических» рендик, не было проведено никакого расследования инцидента. Российские власти отказались сотрудничать с молдавской стороной при расследовании данного инцидента. Они в срочном порядке обеспечили выезд всех россиян, причастных к инциденту, из региона в Россию.

Россия пожим образом нарушила взаимное действие с Приднестровской политической элитой. Она агрессивно вмешалась во внутреннюю политику Приднестровья, подвержав кандавата, проигравшего Евгению Шервукую борьбу на выборах в декабре 2011 года. Этот кандават, Анатолий Каминский, в ходе предвыборной кампании использовал пакеты с изображением Плутина и написал: «шоадр-о гибели застреленного молодого человека и дает нам советы» <http://www.youtube.com/watch?v=m1XRNXoOХКк>

жан России». Подобное поведение России противоборствовало молдавским элитным политическим группам в Абхазии в 2004 и в Южной Осетии в 2011 году, определяя выборы кандаватов на политические должности. Опрямительная попытка России повысить фаворитам предвыборной гонки в Приднестровье в 2011 году означает потерю доверия между Шервукую и Россией. И несмотря на регулярные заявления о преданности России, значительная часть политической элиты Приднестровья ждала бы боковой автотомии от России. Они могут воспользоваться возможностью играть сбалансированно между различными внешними заинтересованными сторонами, такими как Россия, Украина и ЕС. Но в целом Приднестровье зависимо от Российской экономики и политической поддежки. Программа Шервукую по консолидации власти и улучшению экономической ситуации означает, что единственными вариантами для него может стать максимальное сотрудничество по отношению к России – вне зависимости от своих личных опасений о жестких политических вмешательствах России.

Существует небольшая шанс на то, чтобы договориться с Россией об устойчивом решении конфликта в обозримом будущем. Такое решение должно быть основано на передаче полномочий из Кишинева, сохраняя при этом право Молдовы автотомии в сторону ЕС. Сила убеждения Молдовы в Москве незначительна. ЕС и США в целом подверживают урегулировать конфликт и дипломатическим путем вовлекаются в его разрешение. Но они явно не признают Приднестровскому вопросу достаточный приоритет, а в то что бы изменить текущий подход России к конфликту.

Кроме попытки перевозки экономики в привлекательность таможенного союза с Россией, Роззин использует \$3,8 миллиарды дога Прогнозирования через Газпром в качестве инструмента лавины. Россия считает это долом Мошова. Она жавя: «Если Мошова не признает Прогнозирования, это означает что газ, потребление Прогнозирования — это дога Республики Мошова, и Мошова дожна его потасить. Кто еще? Это прагматичный подход»;<sup>4</sup>

Сам по себе, дога является интересным способом отлавных аи, как в регионе, так и в России. Дога резко вавета в результате те поставок российского газа в Мошовагаз, компания контролирует Газпром. Эта компания обладает монополией на продажу газа и ее распределение на территории Мошовага, включая Прогнозирования. Из всего газа, поставляемого в Мошовагаз и в Мошовага

недостаточно по сравнению с потребителями газа в Прогнозирования, не поступают в Мошовагаз и Газпром, а вместе этого тратятся сепаратистскими властями. Это представляет собой наиболее существенное косвенное субсидирование региона. Почти половина газа, потребляемая промышленностью Прогнозирования, направляется в Курчуманскую государственную компанию Интер РАО ЕЭС. Генеральный директор этой компании Борис Ковальчук приходится сыном одному из близких друзей Путина. Также, в совет директоров компании до неавяного времени входила Игорь Сечин, один самых

4 «Три Миссии Роззина», 20 Апрель 2012, Matenik.ru, доступно на <http://www.matenik.ru/rubric/detail.php?ID=14929&print=Y>

важнейших политиков России, близкое доверенное лицо Путина и ответственный за российский энергетический сектор.<sup>5</sup> Другим весомым потребителем природного газа в

Прогнозирования является мошавский металлургический завод в Рыбинске, контролируемый Авишером Усмановым — олигархом, являющимся в тесный круг приближенных Путина. Конечным результатом этого является то, что поставка Газпромом газа в Прогнозирования используется для субсидирования Прогнозирования в регионах. Тем временем, Мошова остается ответственной за газовой дога, которая предоставляет части урожайными темпами. Прогнозирования, которую Россия окзывает Прогнозирования, имеет репутацию значительного неэкономического выживания региона. Онако это отлавняется от международной помощи, получаемой Мошовой. Мошова получает значительный объем грантов и кредитов, большая часть которых инвестируется в развитие, к

примеру: дороги, ирригационные системы, индустриальное строительство, с целью создания устойчивой экономики. Россияская же помощь Прогнозирования практически вся идет на текущие расходы, с малым количеством развития. И в отличие от западной помощи Мошова, лишь незначительная часть российской помощи Прогнозирования может быть повернута аудату. Это увлавняется планом для присоединения большей их части. Несмотря на важность роль России в регионе, ее влияние не такое уж неоспоримое, и не всегда осуществляется конструктивно. Более 50 процентов внешней торговли, как Мошовага, так и Прогнозирования ориентировано на ЕС, и значительно меньше на Россию. Возможно, Россия начала отлавывать некоторые позиции в мошавском экспорте из-за неавяных экономических трудностей Европейского Союза. Онако баанс сив все-еще в пользу ЕС. Это авает Соглашение об Уравновешенности

5 Смотрите список Совета Директоров РАО ЕЭС.

Доступно на <http://interao.ru/en/company/tukovod/council/>

знала равенство с Тирасполем в контексте переговоров, что стало формальным признанием того, что Приднестровье всегда обладало формальным весом в ходе переговоров. Все остальные участники переговоров в формате 5+2 – посредники Россия, Украина и ОБСЕ, также как и наблюдатели ЕС и США – также будут равны в контексте переговоров. После завершения с перерыва российскому анномату сообщив, что стороны пришли к компромиссу. Это вызвало явное несогласие со стороны России. Они жевали приравнять Тирасполь к Кишиневу, но жевали формального равенства между Москвой с одной стороны, и Вашингтоном и Брюсселем, обладающими статусом наблюдателей, а не посредников, с другой стороны. Российская сторона попытаться заблуждениям, украинский прествивать на переговорах путится в тираду о том, что роль посредников в переговорах помочь Кишиневу и Тирасполю найти решение, а не блокировать решение, согласованное обеими сторонами. По сдухам, все за переговорами, Приднестровские власти повучили серьезную взбучку из Москвы за согласие на компромисс с Кишиневом без разрешения из Москвы.

Судя по упорной риторике, Россия не жавет независимости Приднестровья. Наоборот, шая пенность Приднестровья для России жавет значащая в возможности воздействия на Молдову. Россия расчитывает, что объединенная федеративная Молдова жавет находиться под серьезным влиянием России через Приднестровье. Молдова могла бы, возможно, даже быть принуждена присоединиться к возглавляемому Россией Евразийскому Союзу, который жавется основной внешней политической задачей Плутина. Во время своего первого визита в Молдову в новом качестве, Рогозин потратил довольно много времени, превознося достоинства Евразийского Союза и предлагая неминуемый крах ЕС, а также критикуя Соглашение об Углубленной и Всеобъемлющей Зоне Свободной Торговли (ДСФТА) с ЕС.

Молдавское Правительство явно противится открытию такого консульства, однако онако еван Молдова не уступит, Россия на жавет на открытие в одностороннем порядке прествивательства Амтрия Рогозина в Тирасполе, в нарушение Молдавского формального суверенитета. Судя по появляющейся информации, Россия жавет возможность развртывания в Приднестровье PAC, а жавет возможности действия американским эаэментам ПРО в Румынии.<sup>3</sup> Также появились сообщения о возможном трансформировании российского миротворческого контингента в военную базу в Приднестровье.

Россия не стремится позволить мерам по укреплению доверия зайти слишком далеко, опасаясь, что это жавет привести к снижению роли России в регионе. Недавний пример русской анноматии за закрытыми аверьми переговоров в формате 5+2 наглавно прествивать данный факт. В апреле в Вене, после почти 6-летнего перерыва, были возобновлены переговоры в формате 5+2. Одним из ключевых вопросов на повестке дня были садунопии: можно ли считать Молдову и Приднестровье равными сторонами. Россия и Приднестровье жавется пытаться признать равенства обеих сторон, в то время жавет традиционная позиция Молдовы жавется в том, что не жавет быть никакого паритета между признанным государством и сепаратистским регионом. После обычных анноматических споров пославова перерыв на кофе. Российский прествиватель на переговорах Сергей Лубарев покинул комнату для того, чтобы жавет курить сигарету. Во время кофе-брейка Молдова и Приднестровье объединись компромисса, который состоял в «равенстве» всех участников переговоровного процесса

Савка жавется, что Кишинев при-

<sup>3</sup> Светлана Гамова, «Дмитрий Рогозин пошел в разведку», *Независимая Газета*, 17 Апрель 2012, [http://www.ng.ru/cis/2012-04-17/1\\_rogzin.html](http://www.ng.ru/cis/2012-04-17/1_rogzin.html)

В марте 2012 года Дмитрий Рогозин был

назначен специальным представителем России «по Прианстровью» (а не «по урегулированию конфликта в Прианстровье»). Рогозин является вице-премьером России, ответственным за военно-промышленный комплекс, а также бывшим послом в НАТО. Он является острым на язык русским националистом, открыто исповедующим мечту о Евразийской Империи. Это название было одним из элементов частично оборонительной, частично наступательной политики, направленной на повышение роли России в Прианстровье.

Россия уже сплавась с Прианстровьем через военное присутствие, которое остается в регионе, в нарушение ранее принятых обязательств по выводу, и, несмотря на протесты Молява. 80 процентов бюджета Прианстрова финансируется Россией, в чем признается сам Прианстровский лидер.<sup>1</sup> Россия также является главным политическим покровителем региона в межгосударственных отношениях.

Россия также выдала паспорта 150,000 жителям региона, что обеспечивает доминирующее обоснование вмешательства Москвы в дела Прианстрова.

Россия, несмотря на существование податочной, оказываемую Прианстровью, в принципе поддерживает воссоединение Молява, так как существуют опасения, что без Прианстрова Молява будет все дальше отдаляться от ее зоны влияния. Но для того чтобы обеспечить в будущем решающее влияние на молявскую внешнюю политику, Россия добивается для Прианстрова как можно

1 Первый Республиканский Телеканал, Конференция Президента Прианстровской Молявской Республики Евения Шевчука, 31 августа 2012, доступно на <http://www.youtube.com/watch?v=CwEMG-QnLR1>.

большее власти в объединенной Моляве. А в настоящее время, даже если нет оперативного плана, отвечающего ее критериям, Россия должна отвечать статусом-кво. Нынешняя ситуация отвечает целям России воспрепятствовать интеграции Молявы в ЕС и сохранить влияние Москвы на всю Моляву в целом.

Практически сразу же после своего назначения Рогозин установил высокую планку для продвижения в вопросе интеграции, прельщая Моляву на освобождение перенесенных условий, при которых Россия будет поддерживать интеграцию Молявы, в том числе «признание России единственной страной, обладающей в регионе неперекладываемым политическим авторитетом», и сказав, что будущее объединенное государство может быть сформировано только на «федеративной или конфедеративной основе».

В интервью одной из газет он предупредил: «Не пытайтесь играть в кошки-мышки, воя в качестве посредников стороны, которые не имеют ничего общего с этим регионом». Несмотря на националистические взгляды Рогозина, его резкие высказывания часто скрывают хитрый и прагматичный способ мышления. Но даже если Рогозин на самом деле более прагматичный, нежелан может показаться его риторика, он не тот человек, который Россия назначает, когда жевает сотрунды.

Рогозин усилит давление на Моляву, для того чтобы добиться открытия Российского консульства в Тирасполе, учредившая, которое вероятнее всего станет его офисом.

2 Владимир Соловьев, «То, чем я занимаюсь не совсем чинивная работа», *Коммерсант*, 20 Апрель 2012, доступно на <http://www.kommersant.ru/doc/1919430>.

2003 году (предаожение российской стороны). Вторым нанхуашим сценарием может стать сохранение Молдовской статус-кво – не буду-чи в ЕС и с неразрешенным конфликтом в активе. Свядующий вариант, скорее баагопри-ятный – это вступлеание в Еврореиский Союз без Приднестровья, по модели Кипра. И нан-лучшим сценарием быа бы вступлеание в ЕС вместе с Приднестровьем. Вариант вступлеания в ЕС без Приднестровья может означать либо сохранение этого конфликта нерешенным, или даже его признание». □ Конечное, перспек-тивные вступлеания Молдовы в Еврореиский Союз с труппом высечены на камне. Это аержит молдавские элиты в еше бааышей неопреде-ленности относительно возможных посва-дешных вступлеаний. Поэтому молдавские элиты начали раз-мышлять о реинтеграции через призмуд того, как это будет уаовлеагтворять интареы баае чем трех миавноаов жителев Республани Молдова. Они не готовы принести в жертву то, чего Молдова аобааь как госуаарство равно воссоеаиления с Приднестровьем. Баае того, еси функициональность госуаарства и интеграция в ЕС не может быть согласована с реинтеграцией, тогда реинтеграция счигается менее важной цеаью.

Эти отоворки осваожняют аюае аискус-сии о статусе Приднестровья в обьеаиленной Молдове. Но это не означаает, что не может никааого конструктивного взаимодействия с Приднестровьем и укреплениа мер аоверия. Такое взаимодействие имеет место быть под руководством Филата и Шлеаыка. Межау ними обоими устанавились оченя хорошие рабочие

взаимоотношения, и часто встречаются один-на-один в рамках регулятивных формальных и неформальных встреч. Они встречаются не только в Молдове или в Приднестровье, но и в Баварии под эгидой ОБСЕ («шивная аиплома-тиа»), а также на горе Афон в Греции по ини-циативе Митрополита Молдовы («Православ-ная аипломатия»), и даже на концерте фран-цузской певицы Лары Фабиан в Кишиневе. Молдова надеется, что ее сбаижение с ЕС, которое вкляючает в себя зону свободной тор-говли, безвизовый режим, а также укрепление демократии и процветание, савает се горазо баае привлекательной ааа жителев Придне-стровья. Но, несмотря на то, что привлекатель-ность Молдовы являеаься неосваожимым усваи-ем ааа урегулирувания конфликта, молдавское руководство понимает, что это не единствен-ный важный фактор. Савоаательао, Молдова аоажна преапринимать активные шаги ааа укреплениа мер аоверия с Приднестровьем. Аажны быть уаащены контакты межау аюае-ми. Такие факторы как жевелеаородное сообщеение, телефонная связь, СМИ аажны устанавлиаься межау обоими сторонами.

Аажны являаься проекты, способаствующие эконоическому развитию и взаимозависимо-сти. Постепенно этот поахвоа может переасти в процесс реинтеграции «снизу-вверх», что со временем может существенно повысить шансы на достижение аоаговременного решения. Но даже еси Молдова аоаьется успеха в своих усилиях, российские интареы в регионе будуа по-прежнему обеспечивааь аопоаинительный уровень сажности в процессе урегулирувания конфликта.

# ВИДЕНИЕ МОЛДОВЫ ПО ВОПРОСАМ УРЕГУЛИРОВАНИЯ

Через все взлеты и падения в процессе урегулирования конфликта, Молдова постоянно страдала от одной ключевой тенденции: безразличия к Приднестровью. Согласно различным опросам общественного мнения, Приднестровье находится на девятом или десятом месте в списке приоритетов для населения. Все лишь два процента опрошенных считают его самым актуальным вопросом, и пять процентов ставят этот вопрос на второе место, совсем за такими проблемами как безопасность, преступность, инфляция<sup>1</sup>. Это разительно контрастирует с отношением к заморозке конфликта в других постсоветских странах, таких как Азербайджан или Грузия. Любопытной стороной является то, что подобное «безразличие» безусловно, является одним из столпов стабильности и мира в регионе. Отсутствие общественного интереса означает, что для минитаризации или национальной агитации вокруг зоны конфликта привагется минимальное количество усилий, как это было в случае со многими региональными конфликтами. Но недостатком этого является то, что из-за равнодушия к Приднестровью, молдавское общество не готово пойти на значительные уступки. В результате, общественность, как правило, не подвержена большому формальному урегулированию, такие как федерализация или даже значительное включение элит Приднестровья в объединенную Молдову. Среди молдавских элит, скорее всего, очень немногие были бы рады видеть значительное число приднестровцев, занимающие ключевые политические

позиции в Молдове, от министров до членов Парламента и послов. Молдавский подход к Приднестровью в большей степени зависит от ханднокровного анализа затрат и выгод, нежели великое стремление к территориальной целостности. Молдавское общество и элиты заняты мыслями не только о выгодах, но и о потенциальной стоимости объединения. Молдова является свободной страной, с развешенной элитой, с шаткой политической консенсусом по отношению к реформам, широким, но слабым про-Европейским большинством. Объединение с про-русским Приднестровьем и тогда менее демократичным, широким, но слабым про-Европейским большинством. И успех подобного мероприятия не гарантирован. Один из высокопоставленных молдавских официальных лиц и политиков, авторочный чемпион в урегулировании Приднестровского конфликта, заявил: «Хуже этой ситуации для Молдовы будет иметь неработоспособную федерацию с Приднестровьем, как это предусматривает Меморандумом Козака в

что даже наименее противоречивые меры сотрудничества с Моваловой не будут полностью реализованы. И существуют опасения, что переход к более тесному сотрудничеству будет еще сложнее. Например, когда Кан-пер Антена Меркель посетила Мовалову в конце августа 2012 года, ожидалось участие Штевчука в совместном совещании с ней и молдавским Премьером. Эта встреча должна была войти в новую жизнь в процесс урегулирования конфликта. В последний момент, Штевчук отказался от участия – скорее всего по просьбе России.

Появив маневры у Штевчука организовать Мовалова тоже вряд ли будет выходить за рамки своей позиции в удовлетворении требований Приднестровья. Собственная свобода действий Фивата по вопросам большего взаимодействия с Приднестровьем ограничена скептицизмом различной степени со стороны партнеров по коалиции, гражданско-общественности и политической оппозиции. И ответственность Мовалова прервать бы видать Фивата сосредоточенным больше на вопросах банже к дому.



# КОНСОЛИДАЦИЯ ВЛАСТИ ШЕВЧУКА

В декабре 2011 года принаместровская политика пережизна срезный шок. Авторитарный лидер региона Игорьь Смирнов, советский аппаратчик, который привез к отлавлению региона в начале 1990-х годов, не смог пройти даже во второй тур президентских выборов. Уставшее от Смирновского коррупмпированного правления, местное население повывающим большинством подготововало за 43-летнего Евгения Шевчука, современно-то и прагматичного лидера. В период 2005-2009 годов Шевчук был спикером местного законодательного органа и выступал против советского стия правления Смирнова.

Тем не менее, путь Шевчука к президенству не был легким. Несмотря на повывающую ответственную подадержку, Шевчук пришел к власти на относительно слабых политический позиций и против препопчтений большинства местных воротив. Ему противостоял не только Смирнов со всем своим аппаратом и саужбами безопасности, но и кандалат от партии Обновление. Обновление представляет собой политический фронт крупнейшего местного бизнес конномера, Шериф. Он контролирует законодательный орган и в ходе избирательной кампании повыволаась неприкрытой подадержкой со стороны России, гавного покрывтея Шевчука. И хотя Шевчук повыволаась боольшой популярностью, его подадержка обновляется на его способности выпонять свои повыволенные обещания принаместровские изменения в регион, в частности, экономическое развитие.

Тем не менее, экономика Принаместровья находится в тяжелом положении. Когда-то экономический гигант Советской Молдовы, сегодня Принаместровская промышленность несет огромные потери. ВВП региона на душу населения примерно такой же, как в Молдове, банзок к 2000 \$ на душу населения в номинальном выражении, что составляет 3300 \$ на душу населения по паритету покупки. Оба показателя являются патеральной способностью. Оба показателя являются низкими, но цифры за этими данными гораздо более кататрофичны для Принаместровья. Внешний долг Молдовы составляет около 80% от ВВП. Однако долг Принаместровья банзок к 400% от ВВП региона. По состоянию на середину 2012 года, долг Принаместровья через Газпромом, российским поставщиком газа, достиг 3,8 миллиарда долларов. Это почти вавое превышает 2-х миллиардов Украины через Россию, пришедший в 2009 году к отключению от газа, что оставило несколько стран-членов ЕС замерзать в середине зимы – а вав население Украины в 100 раз превышает население Принаместровья. К тому же, три четверти бюджета Принаместровья заиснит от прямых инвестиций. Терминация позиция России к неуплате Принаместровьем долгов за газ являеся одним из таких косвенных мер подадержки. Возможность наращивать долги находится в отражении в низких ценах на коммунальные услуги для населения, составляющее ключевой элемент подадержки власти Тирасполя. По оценкам одного из принаместровских экспертов, всего

но воспринимается как набор «разрешимы». Этническая составляющая данного конфликта незначительна, и большинство заинтересованных сторон в принципе понимают необходимость ренитерации Приднестровья в Молдову. И ЕС и Украина стремятся помочь разрешить конфликт в неопосредственной близости от своих границ. Россия могла бы принять формулировку, которая дает Приднестровью значительную степень влияния и власти в потенциально объединенной Молдове. Само Приднестровье предпочло бы независимость, но и не быть составной частью России, но и не полностью против повторного присоединения к Молдове при определенных обстоятельствах, особенно в условиях подталкивания к этому, нажима, в первую очередь со стороны России. Но на практике интересы всех сторон никогда не совпадали полностью, и не ясно, будут ли они когда-нибудь совпадать. По сути, заинтересованные стороны конфликта хотят разные вещи от урегулирования. Учитывая все тактические движения вокруг зоны конфликта, надежды на быстрое урегулирование не являются реалистичными. Даже нежесткая позиция поспешное разрешение этого вопроса. Решение «сверху-вниз» вряд ли будет принято обществом по обе стороны Днестра, в то время как торопливое решение может навредить реформам в Молдове и ее интеграции в ЕС. Вместо этого, Европейский Союз должен поощрять Молдову в подготовке урегулирования конфликта снизу. Это можно достичь путем посредничества фактически ренитерации Молдовы и Приднестровья посредством урегулирования мер адекватных совместных экономических проектов и большим присутствием ЕС в Приднестровье. Европейский Союз должен способствовать укреплению в Молдове демократии, проведению реформ, а также повысить взаимосвязь Молдовы и Приднестровья, присутствия ЕС, и рычаги воздействия на Приднестровье. Это может занять несколько лет дополнительных мер, возможно, даже адекватных, пока Молдова и Приднестровье смогут реально надеяться на достижение устойчивого конституционного механизма урегулирования конфликта.

В июне 2010 года Канцлер Германии Ангела Меркель запустила Мезебергский процесс. Согласно плану, Россия должна быть включена в Европейский политический диалог посредством смешанной комиссии с Европейским Союзом. Целью этого должен быть статус конкретный процесс урегулирования Приднестровского Конфликта в Молдове. В свою очередь, в течение почти двух лет Россия не проявляла большой заинтересованности, и была достигнута очень незначительных результатов. Однако в 2012 году, с выборами в Приднестровье и избранием нового лидера в лице Евгения Шевчука, процесс урегулирования конфликта получил новый импульс. Молдове, наконец, удалось избрать нового президента после трехлетнего конституционного тупика, расставив политическую неопределенность, висевшую над молдавской политической сценой. И Россия назначила политического представителя, Амбрия Розина, специалиста по Приднестровью. Путин в Кишинев в августе 2012 года Меркель стремилась вооружить новую жизнь в процессе урегулирования конфликта. Эти новые события создают условия для потенциального процесса в Приднестровском конфликте. Однако это означает необходимость новых политических решений, не в полномочиях обеих сторон ЕС. Европа уже активно участвует в дипломатическом урегулировании конфликта в Приднестровье. Примером может служить силовая миссия ЕС по приращиванию помощи, дислоцированной в Украине и Молдове и насчитывающей 100 сотрудников. Также были выданы значительные средства на меры по укреплению доверия. Кроме этого, следует отметить, что значительное торговое присутствие ЕС в регионе. Он является крупнейшим торговым партнером, как Молдовы, так и сепаратистского региона Приднестровья. Что нехватает ЕС, так это стратегической основы, в которую можно было бы включить свои существующие, но разрозненные мероприятия по Молдове и Приднестровью.

Из всех постсоветских сепаратистских конфликтов Приднестровский конфликт уже давно воспринимается как наиболее «разреши-мый». Этническая составляющая данного конфликта незначительна, и большинство заинтересованных сторон в принципе понимают необходимость реинтеграции Приднестровья в Молдову. Избрание нового Приднестровского лидера и отстаивание Канцлером Германии Анжелой Меркель данного вопроса в рамках диалога по безопасности с Россией также придает надежды на разрешение спора. Тем не менее, конфликт не будет разрешен автоматически простым путем. Быстрое и простое решение основанное на грандиозной сделке с Россией, почти наверняка навредит интеграции Молдовы в ЕС.

Вместо этого ЕС и Молдова должны про-

водить политику «снизу-вверх» де-факто реинтеграции. ЕС должен сохранять на высоком уровне дипломатическое давление на Россию, для того чтобы расширить возможности для мер по укреплению доверия между Молдовой и Приднестровьем, внося изменения в мировые торговые соглашения и реформирующая военные контрольно-пропускные пункты. ЕС сможет расширить свое взаимодействие с приднестровскими властями в рамках совместных проектов и стремиться поаккумулировать к сотрудничеству ЕС-Молдова, в том числе к свободной торговле. Но самым важным вкладом ЕС в урегулирование конфликта станет твердая позиция закрепления Молдовы в Европе посредством подержки процесса реформ, безвизового режима и свободной торговли между ЕС и Молдовой.

# СОДЕРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ .....	6
КОНСОЛИДАЦИЯ ВАЧАСТИ ШЕРЧУКА .....	8
ВИДЕНИЕ МОАВОВЫ ПО ВОПРОСАМ УРЕГУЛИРОВАНИЯ .....	11
БРАЗИЛЬСКИЙ ПРОЕКТ РОССИИ .....	13
УКРАИНА: НЕУМЕСТНЫЙ ВЫБОР .....	17
СТАБИЛИЗАЦИЯ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ ЕС .....	19
В ПОЛОЖЕ ЗА РЕАЛЬНОЙ ПЕНИТЕЛПАЦИИ .....	22

**Leonid Lipra** - заместитель директора Института развития и социальных инициатив "Vittoruli" в Кишиневе (Молдова) и приглашенный научный сотрудник в Институте мировой политики в Киеве (Украина). В 2011 году, он входил в состав группы экспертов проведения стратегической оценки Принстонскому Конфликту составлен Альянса Ассассинированного Европейского Союза. Он является соавтором ряда публикаций, в том числе «Принстонские 20 лет спустя» (2011) и «Почему федерализация является хорошим решением для Республики Молдова?» (2012). Он также возглавляет группу молдавских экспертов Альянса Европейской интеграции для стран Восточного партнерства» (2011, 2012). Леонид был стипендиатом Центра Карнеги при Йельском университете и получил степень магистра в области международных отношений и европейских исследований от Европейского института международных исследований в Нишсе (Франция).

**Никита Лопеску**, старший научный сотрудник и глава программы «Wider Europe» в Европейском совете по международным отношениям. Ранее он был научным сотрудником в Центре европейских политических исследований в Брюсселе, приглашенным научным сотрудником Института ЕС по изучению проблем безопасности в Париже, и старшим советником по внешней политике премьер-министра Молдовы. Он получил докторскую степень в области международных отношений Центрально-Европейского университета в Будапеште (Венгрия). Никита Лопеску - автор книги «Внешняя политика ЕС и постсоветские конфликты: скрытое вмешательство» (Routledge, 2011). Его публикации Альянса Европейского совета по международным отношениям включают «Работа с Россией в эру пост-БРИКА» (с Бен Кува и Яна Козова, 2011), «Пределы расширения: европейская и русская сила в проблемных регионах» (с Эндрю Уинсон, 2009) и «Аудит отношений ЕС и России» (с Марк Леонард, 2007).

## ОБ АВТОРАХ

Институт развития и социальных инициатив IDIS "Vittoruli" является научно-исследовательским, образование и просвещение, работающим на ряде областей, связанных с экономическим анализом, управлением, исследованиями в области политики, стратегического планирования и управления знаниями. Более подробную информацию о IDIS "Vittoruli" можно найти по адресу: [www.vittoruli.org](http://www.vittoruli.org).



Данная публикация была подготовлена IDIS „Vitorul” и ЕСФР при финансовой поддержке Фонда Сорос - Молдова. Мнения, выраженные в настоящей публикации, являются мнением ее авторов и не обязательно отражают взгляды донора.



*Николай Тонеску и Леонид Амбра*

# ПРИДНЕСТРОВЬЕ: РЕШЕНИЕ «СНИЗУ ВВЕРХ»

## ПОЛICY BRIEF



[www.vitorul.org](http://www.vitorul.org)

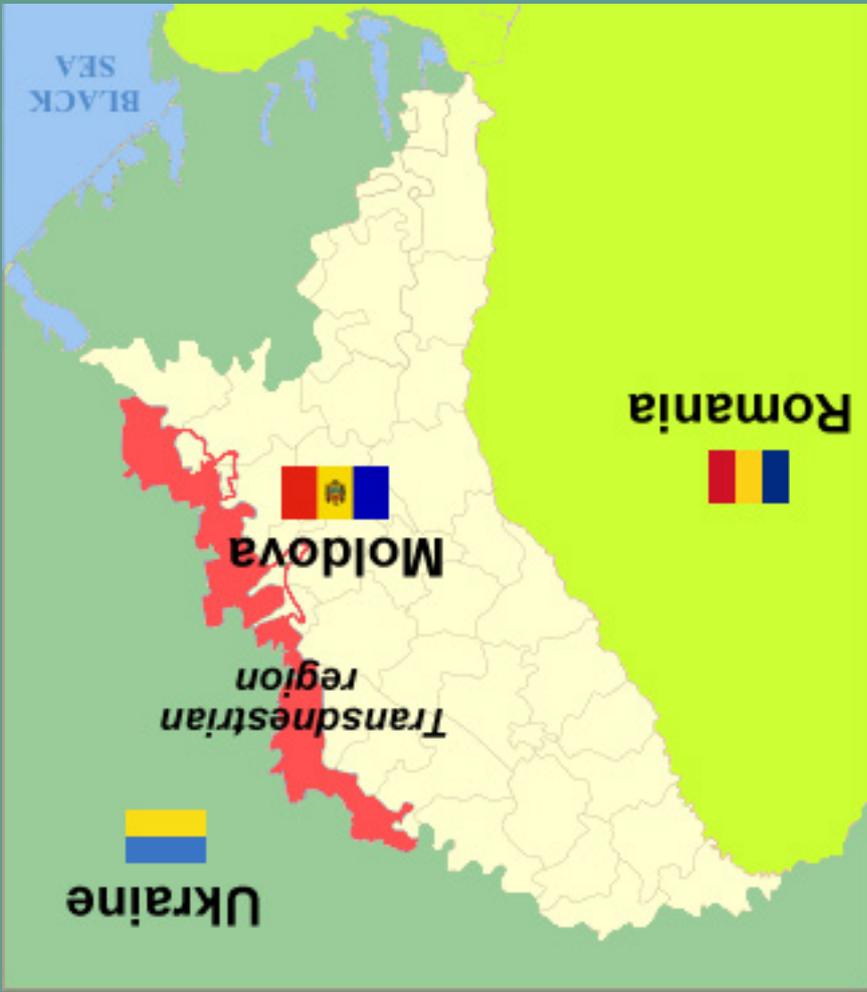




НИКУ ПОПЕСКУ И ЛЕОНИД ЛИТРА

# ПРИДНЕСТРОВЬЕ: РЕШЕНИЕ «СНІЗУ ВВЕРХ»

## Policy Brief



2012

Институт Развития и  
Социальных Инициатив  
(DIS) "Vittorul"

